Poštnina plačana v gotovini

Družinski tednik

ILUSTROVANI LIST ZA MESTO IN DEŽELO

Številka 50
Leto VII

Posamezna številka po 2 Din

Izhaja ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Tyrševa cesta 29/I. Rokopisi se ne vračajo. Poštni predal štev. 345. Račun Poštne hranilnice v Ljubljani štev. 15.393.

Ljubljana, 19. decembra 1935

Naročnina za četrt leta 20 Din, za pol leta 40 Din, za vse leto 80 Din. V Italiji za vse leto 40 lir, v Franciji 50 frankov, v Ameriki 2½ dolarja. — Za odgovore je priložiti znamko.

Pred svetim večerom...

Sveti večer je samo enkrat v letu. In samo enkrat v letu je navada, pri revnih kakor bogatih, da Jezušček prinese nekaj pod drevesce.

To je eden najlepših običajev, kar jih ljudje poznajo. Z božičnimi darili, z razpoloženjem svetega večera in s tisto lepo pesmijo »Sveta noč, blažena noč...« pride samo enkrat v letu med ljudi sveti mir, ljubezen in zadovoljstvo. Med vse ljudi, »ki so dobre volje«.

Le malo dni nas še loči od svetega večera. Mamice že pečejo potice, otroci pišejo z velikimi, okornimi črkami na liste belega papirja, kaj vse bi hoteli, da jim Božiček prinese pod božično drevesce. Res je, otroci imovitejših staršev so manj skromni od otrok siromakov. Tu boš videl celo napisano, da bi fant hotel imeti puško, sabljo, nogometno žogo in celo vlak s pravo lokomotivo in tračnicami in veliko drugih stvari. Božičku pa delajo ti listi, polni želja, velike preglavice. Zvečer, ne, ponoči mora vse te listke natanko prebrati. In koliko stvari, dostikrat najlepše, mora prečrtati!

Zakaj jih prečrta, je pač na dlani. Če bi kupil fantku zaželjeno železnico in gospodični, že starejši hčerki, ki bo kmalu končala gimnazijo, krznen plašč, potem bi svoj proračun le prehitro izčrpal. Božiček ima zato pred Božičem mnogo dela, ker mora vse to s pametjo proučiti in predrage stvari prečrtati.

Tudi siromašnim otrokom, katerih prošnje so tako skromne, jih mora črtati. Mnogokrat je pa otrok zadovoljen tudi samo s toplimi nogavicami ali rokavicami in vse praktične stvari sprejme z velikim veseljem.

Darila, ki jih najdemo na sveti večer pod dreveščkom, so pa vendarle prijetno in lepo presenečenje, ne glede na to, ali so velika ali majhna. Vsakomur prineso občutek zadovoljstva in zavest, da ni pozabljen. A četudi so ta darila še tako majhna in skromna, so vendar od Božička in zato nam prineso tisto zadovoljnost in veselje in vse tisto, kar ustvarja toplo razpoloženje svetega večera.

Danes ni nikjer preveč denarja in ljudje se pritožujejo zaradi krize in slabih razmer. Božiček bo imel težko delo, povsod se bo moral zglasiti, v vsako hišo nekaj prinesti in vse to bo moral opraviti z zelo skrčenim proračunom.

Ali je mogoče, da se Božiček v kateri hiši sploh ne bo oglasil? Mogoče je, a lepše bi bilo, če bi se ta običaj tudi v današnjih hudih časih ohranil v vsaki hiši in v vsaki rodbini, ne glede na gmotni položaj staršev. Vsaj nekaj naj prinese Božiček, vsaj še tako skromno malenkost; vsaj toliko, da se bo vedelo, da je Božič, vsaj toliko, da ne bodo otroci brez slehernega darila, vsaj toliko, da bo nekaj od srca...

Vsaj toliko, da bodo ljudje dobre volje in da bodo od srca peli pesem: »Sveta noč, blažena noč...«

Haka.

Bruno Hauptmann,

morilec Lindberghovega otroka. Te dni je najvišja ameriška sodna instanca potrdila njegovo smrtno obsodbo; če ga ne bo Roosevelt pomilostil, ga čaka električni stol.

Razgled po svetu

Japoncev so se Angleži ustrašili!

Ozadje angleško-francoskega mirovnega predloga

Ljubljana, 16. decembra

Pred dobrim tednom je iz Pariza udarila nepričakovana senzacija: Hoare-Lavalov predlog o razdelitvi Abesinije. Svetovna javnost se sicer še zmerom ni pomirila, toda medtem se je vsaj nekoliko dvignil zastor izza skrivnostnega zakulisja in danes je slika mnogo jasnejša, kakor je bila.

Hoare-Lavalov predlog, imenovan po svojih očetih, angleškem in francoskem zunanjem ministru, ne bi bil ljudi niti zdaleč tako osupil, če bi ga bil spočel Laval sam. Saj je znano, da je Laval le nerad pristal na sankcije proti Italiji. Tem bolj nerazumljiv je bil pa zato nepričakovani preobrat Angležev: kako so se ti mogli tako čez noč izpremeniti iz Savla v Pavla (ali narobe)? Kaj se je zgodilo tako skrivnostnega za kulisami, da danes blagoslavljajo, kar so še včeraj preklinjali?

S Hoarom je potoval v Pariz na ono znamenito konferenco z Lavalom sir Robert Vansittart. Poznavalci diplomatskega zakulisja so še tisti dan napovedali, da se pripravlja nekaj zelo važnega, zakaj Vansittard, »nevidni mož« angleškega zunanjega ministrstva, skoraj nikoli ne zapusti Londona. Drugi dan je bil preokret gotov: Angleži so obrnili svojo politiko za 180 stopinj in tako rekoč preklicali vse, kar so dotlej zahtevali.

Vansittart je dober računar. Njegov račun je jasen in neovrgljiv. Takle je ta račun (odkrila ga je moskovska »Pravda«):

Angleži imajo zaradi svojega nastopa proti Italiji zvezane roke v Sredozemskem morju, v Afriki in tudi v Evropi. To so prav dobro opazili Japonci in porabili priložnost za nov sunek na Kitajsko. Na Kitajskem imajo pa Angleži velike interese. Interesi se dado braniti le z orožjem, to se pravi, z vojnimi ladjami. Vojne ladje je pa treba od nekod vzeti. Od kod? Iz Sredozemskega morja! V ta namen se je pa treba z Italijani pobotati.

To bi bil prvi račun. K temu pride še drugi:

Pariz je začel nekam koketirati z Berlinom (nedavni sprejem francoskega berlinskega poslanika pri Hitlerju); hotel bi, da se Nemci vrnejo v Ženevo. Angležem pa ne gre v račun, da bi Francozi brez njih sklenili bratovščino s Hitlerjem. Zato so rekli: mi vam bomo »pomagali« pobratiti se z Nemci, hočete? Pod tem pogojem pristanemo na vašo tezo o likvidaciji vojne v Afriki. In Laval, ki je že s tem namenom pokazal Hitlerju prijazen obraz, je kajpada pri priči pristal...

Tako so torej Japonci tisti, ki so nehote v Parizu kumovali famoznemu Laval-Hoarovemu mirovnemu predlogu.

Sicer pa ta predlog v današnji stilizaciji ni več tako nezaslišan, kakor je bil prvi mah. Po prvotnih glasovih bi bil dal Italijanom do malega pol Abesinije. Naša slika kaže, da tako strašno vendarle ni: na severu bi Italijani dobili okoli 50.000 km², na jugu pa okoli 60.000 km² — povsod nekako toliko, kolikor so že zasedli. Pač bi pa imeli skoraj pol Abesinije na razpolago za naselitev svojih ljudi.

Nezaslišano to baš ni — nezaslišano je le, da bi bili Angleži prav toliko lahko dali Italijanom še pred vojno: Italija bi se bila s tem zadovoljila in ne bi bilo treba ne pobijanja ljudi ne sankcij ne grožnj z vojno v Evropi.

Zemljevid „nove" Abesinije

po Lavalovem in Hoarovem predlogu: Križasto črtkano ozemlje naj bi dobila Italija v popolno last, v navadno črtkastih »krajih« bi se pa smeli Italijani svobodno naseljevati.

Grozeča rumena nevarnost

Zakaj smejo pa Japonci nemoteno osvajati Kitajsko?

Nikakega dvoma ni, da je italijansko-abesinska vojna dala Japoncem pobudo, da so začeli spet prodirati na Kitajsko. Angleško brodovje mora stati v Sredozemlju na straži, Amerika je daleč, Rusija pa tudi še ni tako konsolidirana, da bi se upala Japoncem postaviti po robu: ali ni priložnost kakor nalašč?

Tako so mislili Japonci in tako so tudi storili. Kitajska plačuje abesinski račun...

A kako to, da se Angleži niso že prej spomnili japonske nevarnosti? O, saj so se, a kaj, ko pa še danes ne vedo, koga bi se kazalo bolj bati, Rusov ali Japoncev! Še konservativni ministri sami si o tem niso edini. Eni bi hoteli videti Japonce močne in bogate, da bi na Daljnem vzhodu držali v šahu i Ruse i Američane — drugi se pa boje premočne Japonske, češ da bi prej ali slej tudi njih izpodrinila iz Azije.

Zdaj je menda zmagala druga struja, sodeč po pariškem mirovnem predlogu zastran Abesinije. A Japonci se za to kaj prida ne zmenijo in meni nič tebi nič osvajajo severni Kitaj, mesto za mestom, provinco za provinco...

Češkoslovaška

Dolgoletni predsednik ČSR, Tomaž Masaryk je odstopil. Pred odhodom je še podpisal dekret o amnestiji. V poslovilnem pismu na predsedništvo parlamenta je predlagal sedanjega zunanjega ministra dr. Beneša za svojega naslednika.

Predsedniške volitve bodo v sredo. Najresnejši protikandidat Benešu je predsednik poslanske zbornice Malypetr.

Egipt

Nemirov v Egiptu še zmerom ni konec. Demonstracije so naperjene proti Angležem in sedanji obliki vladavine. Nezadovoljneži zahtevajo povratek k demokratski ustavi iz leta 1923. Temu se je pa odločno upri britanski visoki komisar sir Miles Lampson.

Zdaj so se egipčanske stranke sporazumele, da ustanove skupno »nacionalno fronto«; tako upajo, da bodo le prodrle s svojimi zahtevami.

Nemčija

Nemci terjajo kolonije! Ondan je Hitler sprejel nekega ameriškega časnikarja in mu na njegova vprašanja med drugim odgovoril:

»Nemčija se ne bo nikoli odrekla svojim kolonijskim zahtevam.«

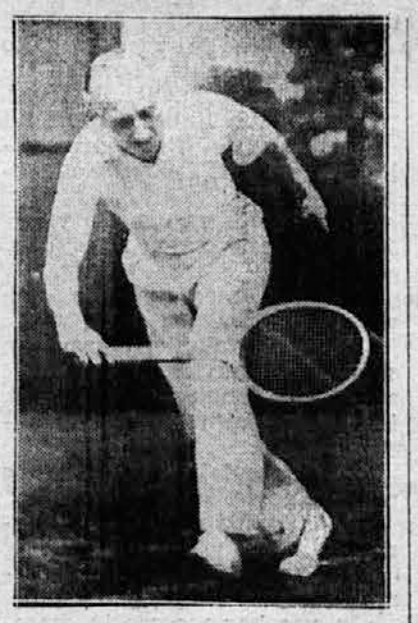

Angleški zunanji minister sir Samuel Hoare pri tenisu

Newyorška »New Republic« razmišlja o nemški želji po novih ozemljih, bodisi že v Evropi ali onstran morja, in pravi:

»Hitler bolj potrebuje evropskih ozemelj kakor kolonij, toda brez vojne jih pač ne bo dobil. Ali se bodo Angleži in druge prizadete velesile kdaj odločile in vrnile Nemcem toliko kolonij, da bodo zadovoljni? Preveč bi se zanašali na razumnost imperialistov, če bi verovali v tako možnost.«

Francija

Francoska javnost se je komaj pomirila po srečno prestani vladni krizi in že se pripravlja nova. Radikali se namreč ne strinjajo z Lavalovo politiko glede Italije in Abesinije; hoteli bi, da se francoska vlada odločno izreče proti italijanski imperialistični politiki v Afriki, že zato, da ne bi trpel ugled Zveze narodov.

V torek bo podal Laval ekspoze v zunanji politiki; njegov govor bo brez dvoma razbistril položaj.

Španija

Po odstopu Chapaprietove vlade je sestavil novi kabinet strankarsko neopredeljeni Portela Valladares. Vlada bo še pred novim letom razpustila parlament. Volitve bodo v začetku marca; vršile se bodo v znamenju ogorčene borbe med republikansko levico in monarhistično desnico.

Observer.

Sodobni portreti

Sir Robert Vansittart

„Nevidni mož" angleškega zunanjega ministrstva

Človek, ki ga nihče ne vidi, nihče ne sliši — a vendar je mogočnejši celo od ministrov

—o—

g. w. Pariz, decembra.

Oči vsega sveta so bile te dni uprte v angleškega zunanjega ministra sira Samuela Hoara, ko je potoval v Pariz in Švico z mirovnimi predlogi v svoji torbi.

Hoare ni potoval sam; z njim je bila skrivnostna osebnost, ki jo javnost komaj po imenu pozna, čeprav igra v angleški zunanji politiki desetkrat pomembnejšo vlogo kakor celo sam zunanji minister. Ta osebnost je sir Robert Vansittart, stalni tajnik Foreign-Officea,* »nevidni mož«, ki ga skoraj ni na spregled iz njegovega urada, mož, ki imajo dostop do njega le ministri in nekateri tuji poslaniki — mož, ki združuje v svojih rokah konce skrivnostnih niti vesoljne mednarodne politike Velike Britanije.

Ministri in državni podtajniki prihajajo in odhajajo, kakor se pač izpreminja razmerje med političnimi strankami; časih prinesejo v Foreign Office svojo linijo in težo svoje osebnosti, program svoje politične smeri — časih, ne zmerom: za njimi pa stoji zmerom ista osebnost, »nevidni mož«, ki pazi, da utripa mednarodna politika britanskega imperija zmerom v istem ritmu; ki gleda, da

diplomati nikoli ne prestopijo okvira doslednosti angleške politike — mož, ki varuje Anglijo, da se ji vajeti oblasti nad svetom nikoli ne izmuznejo iz rok.

V angleški javni upravi bedi šest »nevidnih mož«. Njihovih imen skoraj nihče ne pozna; o njihovem poslanstvu časniki nikoli ne pišejo. Sir Robert Vansittart je eden izmed njih, najpomembnejši, zakaj njegova naloga je, bedeti nad angleškim zunanjim uradom — najobčutljivejšim organom britanske politike.

Če je sir Robert spremljal svojega ministra v Pariz, se to ni zgodilo iz gole vljudnosti, tudi iz želje po popotovanju ne. Njegovo spremstvo je dokaz, da gre za resno stvar. Ta mož, ki je prepotoval ves svet, ki je hkratu diplomat in poet — ni še dolgo tega, ko je zapisal v verzih, da je »obhodil zemljo od Samarkanda do Pariza, od Švedske do Sudana« — ta mož, ki popolnoma obvlada dvanajst jezikov, med njimi perzijščino in arabščino, je že svojih deset let vodilni duh zunanje politike britanskega imperija — politike, ki se nam navadnim smrtnikom zdi časih razumljiva, le prevečkrat pa nerazumljiva in zagonetna.

*

Visoke in elegantne postane, star 54 let (videti jih je več, čeprav je gladko obrit in še nič osivel), je sir Robert Vansittart na oko tipičen Anglež 18. stoletja. Srečati ga

* Izg.: fórin ófis, t. j. zunanji urad; uradni naziv angleškega zunanjega ministrstva.

morate na večernem sprejemu na dvoru v diplomatski uniformi, vezeni z zlatimi lovorjevimi listi, s kratkim mečem za pasom in perjanico pod roko: takrat boste šele prav spoznali, kako si je znal ta skrivnostni mož ohraniti nastop velikih osebnosti predpreteklega stoletja, toli različnih od sodobnih diplomatov v fraku in cilindru.

Business mu je tuj, demokratičnosti ni v njegovem oblačenju ne v govoru, na njegovi pisalni mizi boste zaman iskali proletarsko pipo, simbol sodobnega Angleža. Toliko da parkrat na leto igra golf, angleški narodni sport, v družbi najodličnejših aristokratov, seveda. V gledališču ga skoraj nikdar ne vidite. Intervjujev ne daje. Če ga vprašate, kako je napravil kariero, vas opozori na »Rdečo knjigo«; tam najdete življenjepise vseh pomembnih Angležev.

Leta 1928. je bilo, ko je predsednik vlade Baldwin imenoval tega moža za svojega zasebnega tajnika. Pozneje ga je povišal za pomočnika državnega podtajnika v zunanjem ministrstvu. Od tistih dob sir Robert ni več odšel z Downing Streeta.* Čudno: ostal je na svojem mestu celo pod Macdonaldovo socialistično vlado leta 1929. Še več: Macdonald ga je prav tako kakor Baldwin imenoval za svojega zasebnega tajnika. Dokaz, kolikšno zaupanje imata vanj dva po temperamentu in političnem nazoru toli različna politika.

Leta 1930. je postal sir Robert Lindsay, dotedanji stalni tajnik v zunanjem uradu, poslanik v Washingtonu. Čeprav nerad, se je moral Macdonald ločiti od svojega zasebnega tajnika in ga imenovati na izpraznjeno Lindsayevo mesto. Od takrat se Vansittart ni ganil iz zunanjega ministrstva. Stirje ministri so se izmenjali (Henderson, lord Reading, sir John Simon in sir Samuel Hoare), toda sir Robert Vansittart je ostal. In tudi angleška mednarodna politika se ni spremenila. Sir Robert bedi, da se to ne zgodi. Njegova dolžnost je poročati ministrom, voditi jih in paziti, da ne stopijo s poti, ki so jo zarisali njegovi predniki.

Uradno je Vansittart samo izvrševalec. V resnici je pa Macchiavelli britanskega imperializma. Njegov vpliv je neizmeren. Poslaniki to vedo. Kadarkoli se je treba odločiti za kaj res važnega, se posvetujejo z njim. Ko je izbruhnila abesinska kriza in je moral Baldwin prekiniti svoj dopust, je bil sir Robert Vansittart prvi, ki se je z njim posvetoval. V Streso je šel sir John Simon s sirom Robertom in sir Hoare se je odpeljal v Pariz takisto v spremstvu »nevidnega moža«.

V zunanjem uradu pravijo, da zunanji minister in stalni tajnik silno redko hkratu odideta iz Londona. A kadar se to zgodi, je v mednarodni politiki vselej kaj velevažnega po sredi. Sir Samuel Hoare utegne potovati »v svrho raziskovanja in proučevanja«; njegov stalni tajnik potuje samo »v svrho akcije«.

Zato svetovna javnost prav stori, če pri takih potovanjih bolj popazi na »nevidnega moža« kakor na uradnega zastopnika angleškega zunanjega ministrstva.

* Izg.: dauning strit. Ulica v Londonu, kjer imajo svoj sedež vsa glavna ministrstva.

Kako je Šaljapin začel svojo kariero

Umetnikov prvi koncert

—o—

X Berlin, decembra

Življenjski roman slavnega pevca Fjodora Šaljapina, ki ima danes skoraj po vseh večjih evropskih mestih po eno palačo ali vilo, je ko fantasticen roman genialnega potepuha. Nedavno je v Berlinu izšla zanimiva knjiga pod naslovom »Med knuto in duhom«. V tej knjigi beremo mnogo zanimivih podrobnosti iz življenja nekdanjega siromaka in sedanjega najslavnejšega pevca na svetu.

Z dvanajstimi leti je Šaljapin v svojem rojstnem mestu Kazanju marljivo hodil k vsem opernim prireditvam. Že takrat se je odločil, da postane operni pevec. Bil je ladjar na Volgi, ko je prišla v njegov kraj neznatna operna družba. Njen ravnatelj je za reklamo razpisal natečaj za pevce-diletante. Tudi mladi Šaljapin je sklenil tekmovati.

Ko je zapel pred ravnateljem, mu je ta rekel:

»Nikoli ne boste dober pevec. Vaš glas ni nič prida.«

Sedemnajst let je bilo Fjodoru, ko je začel lačen in zapuščen bloditi po Rusiji. Prišel je v Petrograd. Nekega večera ga je ustavil na ulici neznan mož. Prijazno ga je prijel za roko in dejal:

»Pojdite z menoj, da popijeva kozarček vina v spomin moje pokojne žene. Všeč ste mi. Moje ime je Georgije Serov.«

Odšla sta na pokopališče. Serov je mlademu Šaljapinu dolgo pripovedoval o svoji ženi, ki je ni mogel in ni mogel pozabiti.

»Ali je tukaj pokopana?« je vprašal Šaljapin.

»Ne, pokopana je v mojem srcu. Včeraj je pobegnila z nekim ciganskim muzikantom.«

S tem Serovim je Šaljapin odšel v Moskvo. Tu sta oba prijatelja vzajemno stradala. Lepega dne sta zagledala pred neko cerkvijo svate. Prikradla sta se v cerkev in se pomešala med goste. Pri poročnem obredu je priči postalo slabo. Pričel se je razgledovati, komu od navzočnih bi izročil venec, da bi medtem stopil nekoliko na zrak. Ko je Šaljapin to opazil, je priskočil in vzel venec možu iz rok. Prisotni so mislili, da je tudi Šaljapin njihov sorodnik, zato so tudi njega povabili na gostijo. Gostom je rekel, da je prišel iz Sibirije.

»Nikoli v življenju,« je rekel pozneje Šaljapin, »nisem toliko pojedel in s tako velikim tekom kakor na tej gostiji. Sam sebi nisem verjel, da gre v moj želodec toliko jedače in pijače.«

Po končani gostiji je Šaljapin nekaj zapel. Gostje so ga osupli poslušali in ko je končal, so mu navdušeno ploskali. To je bil Šaljapinov prvi večji uspeh.

Toda njegovega veselja je bilo le prekmalu konec. Gostje so namreč dognali, da nima v Sibiriji nihče od njih sorodnikov. Nesreča je hotela, da se je kar med gostijo pojavil redar in spodil Šaljapina iz družbe.

Pozneje je odšel v Petrograd in sklenil kar na lastno pest prirediti koncert.

In tako je tudi storil. Ker ni imel denarja, si je kar sam tiskal lepake. V mestu ni bilo nikogar, ki bi kaj dal na Šaljapinovo umetnost. Tako je prišlo na koncert komaj kakih dvajset ljudi. Šaljapin je z nedolžnim nasmehom stopil na oder in rekel zbranemu občinstvu:

»Ali bi imeli kaj proti temu, če še nekoliko počakamo?«

»Čemu bi čakali?« se je zaslišal globok glas iz dvorane. »Začnite, ali pa odnesemo klavir.«

Te besede je rekel nosač trgovine, ki mu je dala klavir v zakup...

Takšen je bil Šaljapinov prvi koncert.

Kako se rodi anekdota

Prišel je kmet k zdravniku in mu potožil, da ima velike bolečine v desni nogi. Zdravnik ga je vprašal, koliko je star, nakar mu je kmet odgovoril, da mu je ena in sedemdeset let.

»O, potem pa ni čudno, da vas noga boli! To je posledica starosti,« je rekel zdravnik.

»Tako? Toda če je to posledica starosti, zakaj me pa tudi leva noga ne boli, temveč je popolnoma zdrava?« je vprašal kmet.

To je originalna anekdota, ki se je v neki zdravnikovi ordinaciji resnično dogodila. Ko je zdravnik objavil ta razgovor v krajevnem listu, je začela anekdota potovati po svetu in je prišla v celo vrsto listov.

Toda anekdota se s časom spremeni. Eden doda to, drugi ono in tako je od desne noge postala bolna leva noga. Kmet se je spremenil v Friderika Velikega. Ko je anekdota prispela na Francosko, se je Friderik Veliki spremenil v Napoleona.

Anekdota je v raznih variantah obšla vso zemeljsko oblo, nazadnje se je spet vrnila na Nemško. Neki urednik se je domislil, da je duhovite besede v anekdoti povedal slavni muzikant Bach in ne kmet, ker je Bach dolgo bolehal na eni nogi.

Tako se rodi in živi anekdota in ljudem je vseeno, če ona preživlja razne spremembe; glavno je, da se smejejo, in smeh je v današnjih težkih časih res velika dobrota za vsakogar.

Chaplin kot ameriški prezident

j. k. Newyork, decembra

Neki ameriški časopis je priredil anketo med svojimi čitatelji, kateri nepolitik bi bil po njihovi sodbi najbolj poklican, da postane predsednik Združenih držav.

Uspeh ankete je bil presenetljiv. Največ glasov je dobil filmski igralec Charlie Chaplin — dokaz, da njegova zvezda spet blesti. Drugi za njim je nekdanji svetovni boksarski prvak Jack Dempsey, tretji filmski zvezdnik Al Jolson in četrti avtomobilski kralj Henry Ford.

Božična številka »Družinskega tednika« izide s posebno izbrano vsebino že v torek, 24. t. m.

Velika knjeginja - strojepiska

Angleški romanopisec John Goodwyn pripoveduje, kako zbira snov za svoje romane

—o—

X London, decembra

Koliko ljubiteljev dobrih in zanimivih knjig se je že vprašalo, od kod zajemajo znameniti romanopisci snov za svoje romane! Na to vprašanje odgovarja v nekem londonskem časopisu popularni in nadarjeni angleški pisatelj John Goodwyn: Po njegovem zajema pisatelj snov v življenju in slučajih. O svojih književnih delih je pa Goodwyn dal časnikarjem tole izjavo:

Nekega dne sem krenil v banko, da dvignem denar. Ko sem se razgovarjal z ravnateljem banke v njegovem kabinetu, je stopila v sobo lepa, a skromno oblečena plavolaska. Položila je na ravnateljevo mizo sveženj na stroj pisanih pisem in brez besede odšla.

»Kaj mislite, kaj je ta gospodična?« me je vprašal bančni ravnatelj.

»Uradnica,« sem odgovoril.

»Da, navadna bančna uradnica, strojepiska, ki zasluži na teden par funtov. Še pred nekaj leti je bila pa — ruska velika kneginja.«

V kratkih besedah mi je ravnatelj popisal njeno življenje.

Ta mlada ruska plemkinja je morala ob boljševiški revoluciji s svojimi roditelji zbežati iz Rusije. Od njihovega ogromnega premoženja jim ni ostala niti betvica. Zato služi velika kneginja že več let v Londonu kot strojepiska, da prehrani svoje starše.

John Goodwyn se je pri tej priložnosti seznanil z veliko kneginjo-strojepisko in izvedel vso njeno žalostno preteklost. Tako se je rodil znameniti angleški roman »Velike kneginje,« roman, ki je žel hvalo in priznanje na vsem svetu.

V tem romanu popisuje Goodwyn na pretresljiv in realističen način bedo ruske aristokratske družine. Pisec poudarja v predgovoru, da ni v romanu niti ene izmišljene vrstice; vso povest je napisalo življenje sámo.

In glej: roman je prinesel veliki kneginji srečo. Zdaj nič več ne kleplje na pisalnem stroju. Iz romana so tisoči in tisoči čitateljev izvedeli njeno usodo. Tako rekoč čez noč jo je svojih šestdeset snubcev zaprosilo za roko. Med njimi tudi milijonarjev ni manjkalo. Šestdeset mož je hotelo obubožano veliko kneginjo za ženo in eden med njimi je bil tudi oni edini, ki se je strojepiska zanj odločila.

Za koga, angleški listi ne povedo. Morda bo John Goodwyn o tem napisal drugi roman...

Blagajniški zdravnik

ki je izpulil kar 21 zob »na en sedež«

m. I. Linc, decembra

Natakarica Marija Lechnerjeva iz Weinbacha pri St. Wolfgangu je tožila zdravnika dr. Ludvika P. in dr. Maksa S. za 8000 šilingov odškodnine, češ da sta ji proti njeni volji, v eni sami ordinaciji izpulila ena in dvajset zob.

Tožiteljica navaja v obtožbi, da ji je njen zobozdravnik svetoval, naj si da izpuliti štiri zobe, če si hoče ostale ohraniti zdrave. Odpeljala se je torej v Linc, kjer jo je v bolniški blagajni sprejel dr. P. Posadil jo je na zobozdravniški stol in ji privezal okoli vratu gumast predpasnik, tako da se še ganiti ni mogla. Dr. S. je držal pacientko za glavo, dr. P. ji je pa pričel puliti zobe, brž ko so injekcije pričele delovati. Kljub hudim bolečinam in vreščečim ugovorom — braniti se ni mogla, ker je bila privezana — ji je zdravnik pulil zob za zobom, tako dolgo, dokler ji ni izpulil enaindvajsetega. V obtožbi trdi Marija Lechnerjeva, da tako temeljito izpraznjenje njenih čeljusti ni bilo potrebno (to tudi njen zdravnik potrjuje); pa ne samo, da ni bilo potrebno, bilo je vprav škodljivo za njeno zdravje. Ker ni mogla več gristi — njene čeljusti so bile ena sama krvava rana — je zbolela za vnetjem slepiča, dobila je vnetje naglavnih živcev in se je morala dolgo zdraviti v bolnišnici.

Državni tožilec je ostro nastopil zoper nečloveška zdravnika. Dejal je, da je zadeva Marije Lechnerjeve kričeča obtožba razmer pri bolniški blagajni. Sodišče se je njegovim izvajanjem pridružilo in je obsodilo brezvestnega zdravnika na 4.500 šilingov (40,000 Din) odškodnine, ki jih morata odšteti ubogi pacientki.

Kadar se razbojnik skesa

Nenavaden doživljaj češkoslovaškega zdravnika

X Praga, decembra

Redek je primer, da bi lopovi in razbojniki obžalovali svoje zločine, in da bi po nekaj letih svojevoljno vrnili ukradene predmete oškodovancu.

Češkoslovaški zdravnik dr. Jožef Ferenji iz okolice Bratislave je doživel pred tremi leti nekaj nenavadnega. O belem dnevu je planil v njegovo ordinacijsko sobo zakrinkan razbojnik, mu zagrozil z revolverjem in zahteval od njega denar, zlato uro in vrednostne papirje.

Zdravnika je napad tako presenetil, da je brez obotavljanja ustregel razbojnikovi želji. Dal mu je vse, kar je zahteval. Najteže se je ločil od zlate ure, ker mu je bila drag spomin na očeta.

Ko je razbojnik odšel, je zdravnik prijavil zadevo policiji, toda zakrinkani bandit kakor da bi se bil vdrl v zemljo.

Te dni je dr. Ferenji doživel ponovno presenečenje. Iz Detroita v Ameriki je dobil pismo brez podpisa; v njem mu je oni maskirani razbojnik sporočil, da mu je po neki newyorški banki nakazal pred tremi leti ukradeni denar; obenem mu pa pošilja po pošti zavitek z ukradeno zlato uro. Zakaj? Zato, ker se kesa svojega dejanja. Ker ga peče vest, vrača zdaj svoji žrtvi vse, kar ji je pred tremi leti vzel.

V Ameriki si je razbojnik pošteno služil denar in tako ima zdaj priložnost, da vrne ukradene stvari.

Dr. Ferenji je te dni res dobil denar od neke newyorške banke.

Ubijalec svoje žene

—o—

Madžarski napisal

Edvard Sas

—o—

Drveči konji so sa sredi poti nenadoma ustavili. Po nobeni ceni niso hoteli prestopiti niti koraka, čeprav je brila snežna burja kakor za stavo. Peneči se konji so strigli z ušesi in plaho pohrzavali.

Takrat se je v saneh nekaj zganilo. Iz zasneženih kožuhov so se prikazala rdeča lica mlade gospe in njen tresoči se glas je vprašal:

»Kaj je pa konjem, Tomaž?«

»Volkove slutijo.«

»Za božjo voljo! Poženimo!«

»Že prav, a kaj ko konj ne spravim z mesta, in noči se tudi že. Druge poti ni, kakor da obrneva in se zatečeva na grad grofa Szamosa.«

»H Gaborju Szamosu?« Prestrašeni vzklik mlade žene je bil živ dokaz, da bi se dala rajši volkovom raztrgati, kakor da bi se zatekla po pomoč v grad. »Ali ni nobene vasi v bližini?«

»Na žalost ne, milostljiva gospa!«

V tistem trenutku sta že zaslišala strašno bevskanje volkov iz gozda. Ni bilo več časa za posvet. Konji so kar sami obrnili sani in zdirjali ko obsedeni proti Szamosevemu gradu.

*

Težka vrata samotnega gradu so se tisti trenutek odprla, ko so konji pripeljali večerna popotnika do gradu, zakaj psi so bili s hrupnim laježem opozorili čuvaja na bližajoči se obisk. Sani so zdrčale na gosposko dvorišče in že se je na vratih gradu prikazal sam graščak. Ni bil še star, čeprav so se mu bile vpredle srebrne nitke v lase. Na levi roki sta mu manjkala dva prsta; nekoč mu je bilo razneslo puškino cev. Na obrazu je imel dolgo in široko brazgotino, ki mu jo je prizadejal ogromen medved, ko se je nekoč sprijel z njim.

»Vi, milostljiva gospa?« je vprašal graščak, strmeč od začudenja.

Mlada gospa se je s trudom izluščila iz kožuhovine in dejala:

»Bila sem v Gyertyanfalvi pri svoji bolni nečakinji. Na povratku naju je nenadoma zajel snežni metež in volkovi so naju napadli.«

»In pred volkovi ste zbežali v medvedov brlog?«

»Če je ta medvedji brlog topel, mi ne bo treba tožiti zaradi zamenjave.«

»Z veseljem pokurim če treba cel gozd, da vam bo v noge toplo!«

Mlada gospa se je nasmehnila.

»Vidite, to je zvenelo tako prisrčno, kakor da bi ne bil tega dejal mrki medvedji lovec, temveč pevec ljubezni.«

Grof Szamos je spremil svojo gostjo v prijetno toplo dvorano.

»Kaj vas je pa zaneslo v naše zaplankane kraje, milostljiva gospa?«

»Že več mesecev stanujem nedalec odtod pri svoji teti,« je pripovedovala lepa gospa in si slačila rokavice. Podržala je svoje fino oblikovane roke k toplemu kaminu. »Tega res niste vedeli?«

»V moj preteti grad nihče ne prinese novic. In... vaš mož?«

Mlada gospa se je čudno nasmehnila.

»Moj mož? Ta je ostal v mestu...«

»In vas kar mesece in mesece pušča samo?«

»Da... ločena sem...«

*

Grof Szamos je bil star znanec te gospe, saj je bil njen mož včasih njegov pravni zastopnik.

Več let je minilo že od takrat, ko je grof s svojo mlado ženo odpotoval v glavno mesto, da bi se reviča naužila pustnega veselja. Saj itak v svojih mladih dneh ni ničesar užila; častnik, prezadolžen častnik je bil njen oče.

Lepega dne je planil grof Szamos smrtno bled v pisarno svojega odvetnika.

»Prosim te, pojdi z menoj!« je zavpil s hripavim in tresočim se glasom. »Sam se grem javit policiji!«

»Kaj se je pa zgodilo, za pet ran božjih?«

»Nekaj strašnega, toda verjemi mi, prijatelj, da nisem mogel drugače. Jolando sem umoril...«

Odvetnikova žena je obupno kriknila in zakrilila z rokami... Nenadoma je pa očitajoče vprašala:

»Za božjo voljo, zakaj ste to storili? Kaj je le ta reva zagrešila?«

»Varala me je,« je odgovoril grof. »Toda to ni bila slučajna izpozaba, zakaj ta ljubček je bil že drugi... Ko sem to izvedel, se je vzdramil v meni divjaški medvedji lovec, ki sem bil nekoč... Pograbil sem lovski nož, s katerim sem zdaj samo še papir rezal, in ga zabodel svoji ženi v srce... Enkrat samkrat sem zabodel in še zdaj leži mrtva na tleh... Strašno! Če bi je ne bil tako neizmerno ljubil, bi tega prav gotovo nikoli ne bil storil...«

Grofa Szamosa so obsodili na več let težke ječe. Po prestani kazni se je vrnil v svoje gore, med štiri stene... in od tistih dob je sovražil vse, kar je bilo le človeku podobnega. Tudi lov ga ni več veselil.

*

Zdaj je bila pa usoda kar na lepem pripeljala ločeno odvetnikovo ženo v hišo tega maščevalnega moža. Redkobesedno sta zaužila večerjo. Zdajci je pa gospa Margit vprašala:

»Zdaj živite kar tako — Bogu za hrbtom? In na lov tudi nič več ne hodite?«

»Nikamor ne grem. Zival se mi smili, saj je nedolžna...«

Čutil je, da mora zdaj nekaj reči o svoji ženi. Podprl si je glavo in dejal:

»Živ krst ne more razumeti, kako zelo sem Jolando oboževal. Njej na ljubo sem odšel od tod in se vrgel v naročje velemestnemu vrvežu, ki sem ga že od mladih nog sovražil. Srečen

Izvrsten je Dr. OETKER-ja glas, prodrl je v najmanjšo gorsko vas!

Kaj beremo in slišimo drugod

Kratke zgodbe in zanimivosti od vsepovsod

Ali bo Evropa izumrla?

V »Prager Tagblattu« beremo:

G. Mesnard je proučil podatke o porodih in umiranju pri štirih največjih evropskih narodih in prišel do kaj nepričakovanih sklepov.

Po statističnih podatkih je znašal prirastek prebivalstva v letih 1870 do 1900 v Nemčiji 1'5%, v Italiji 1'1%, na Angleškem 1'06%, a na Francoskem samo 0'85%. Toda medtem ko je na Francoskem ostal ta odstotek neizpremenjen, je v Nemčiji že leta 1908 padel na 0'5, na Angleškem na 0'6 in v Italiji (leta 1922) na 0'6.

Tudi če upoštevamo, da sodobni človek dalje živi, kakor so živeli ljudje še pred 50 leti, in da zato prebivalstvo ne bi smelo prehitro pasti, pridemo leta 1965 vendarle do tehle nenavadnih številk:

Francija bi štela takrat 35 milijonov ljudi, Nemčija 30 milijonov, Italija 20 milijonov in Anglija 15 milijonov.

(Le nekaj je Mesnard pozabil omeniti: koliko bo takrat ljudi v Rusiji, na Poljskem, v Romuniji in Jugoslaviji, torej v državah, kjer se prebivalstvo dosti bolj množi kakor na zapadu? Po njegovih računih bi sicer res tako nekoč izumrla Zahodna Evropa, zato bi pa tem bolj zrasla Vzhodna, t. j. slovanska — tako zrasla, da bi to dejansko pomenilo konec germanstva in romanstva.) (g. K.)

Fenomenalen študent

V Oslu na Norveškem se je postavil neki slušatelj zgodovine pred svojimi profesorji s tem, da si je z neverjetno točnostjo zapomnil nešteto zgodovinskih datumov. Profesorjem je izjavil, da jim je na vsako vprašanje o raznih zgodovinskih dogodkih pripravljen odgovoriti s točnim datumom.

Profesorji so ga tri dni neprestano izpraševali in videlo se je, da točno pomni okoli 25.000 datumov. Toda preizkušnja je pokazala tudi to, da študent zgodovine ne pozna baš dosti. Znanje zgodovine je trpelo v korist datumov.

Eden izmed profesorjev je dobrodušno rekel mladeniču:

»Kot veščak v varieteju boste veliko več zaslužili kakor kot profesor zgodovine...« ×

Mož, ki ni pustil svoje žene v šolo

g. i.* Newyork, decembra

Zadnjič je policijski sodnik v Lancastru (Pensilvanija) sodil mladega zakonca, Avgusta Bowersa, ker ni puščal svoje mlade žene v šolo. O veliki noči se je bil ta mož poročil s petnajstletnim dekletom. Po tamošnjih zakonih je vsako dekle dolžno hoditi do šestnajstega leta v šolo. Moževa dolžnost bi torej bila, da bi pošiljal svojo mlado ženo redno k šolskemu pouku.

Avgust Bowers je sicer trdil, da taka odredba za poročeno ženo ne more veljati, ker se mora ves dan pečati z gospodinjskimi opravki, mora kuhati, pospravljati in prati in ji torej ne ostane niti ura prostega časa, da bi hodila v šolo.

Sodišče pa ni bilo takega mnenja. Obsodilo je moža, ki ni puščal svoje žene k rednemu šolskemu pouku, na osem dni zapora. Mož je seveda vložil priziv.

Osemletni kapelnik

× Budimpešta, decembra

Nova ciganska kapela, ki jo tvorijo sami mladi ciganski muzikantje, je velika senzacija za madžarsko prestolnico. Najstarejši muzikant ima štirinajst let, a kapelniku je šele — osem let. Ti muzikantje nosijo znano cigansko uniformo: madžarsko srajco s širokimi rokavi, črne hlače z rdečim robom in črn oprsnik brez suknjiča.

Kapelnik orkestra je osemletni Erne Čanji, pravi glasbeni fenomen. Talentiran muzikant poteka iz stare madžarske ciganske dinastije. Note je poznal že kot petletni deček in je že zgodaj dovršeno igral težke simfonije.

Glasbeni strokovnjaki prerokujejo mlademu ciganu kot glasbenemu virtuozu veliko bodočnost. Mali Čanji se bavi poleg tega še s skladbo madžarskih narodnih pesmi.

Skupina ciganskih muzikantov bo v svrho propagande madžarskih narodnih pesmi napravila turnejo po vsem svetu. Prva pot jim bo na Dunaj, nato v Berlin, Pariz in London. Namen pa imajo kreniti še v Ameriko, Japonsko in Azijo. Z mnogimi velikimi mesti je ciganska kapela že sklenila pogodbo.

V zvezi s tem poročajo madžarski listi o strašni bedi ciganskih muzikantov. Več tisoč izmed njih je brez kruha. Od turneje talentiranega ciganskega Erneja Čanjina si madžarski cigani obetajo, da se bo tujina bolj zavzela za madžarsko cigansko muziko in da bodo mnogi cigani na tujem zaslužili vsaj boren kos kruha.

Angleški humor

Angleški humor ni plod poklicnih humoristov, kakor je bolj ali manj drugod; angleški humor je stvaren, prijemljiv izraz britanskega pojmovanja stvari in dogodkov. Da je tako, dokazuje tale zgodba:

Neki manchestrski industrijec se je pred štiri in dvajsetimi leti oženil, a že tri mesece nato ga je žena zapustila in odšla z nekim mladeničem. Od tistih dob ni bilo o njej duha ne sluha.

Zdaj bi se tovarnar rad v drugo oženil. Zato je vložil prošnjo za ločitev svojega prvega zakona. Utemeljuje jo takole:

»Glede na to, da okoliščine z veliko verjetnostjo kažejo, da se moja žena ne misli brž vrniti k svojemu zakonskemu možu, prosim itd....«

Upajmo, da mu bodo sodniki ustregli...

Če nimaš revolverja...

× Budimpešta, decembra

V nekem delavskem uradu v Budimpešti se je te dni odigrala krvava družinska drama. Štiri in dvajsetletni delavec Štefan Szabo je ponoči zadavil svojo spečo ženo, nato se je pa še sam obesil. V poslovilnem pismu pravi:

»Samokres sem nedavno prodal, drugače bi ustrelil ženo in sebe. Toda če človek nima samokresa, gre tudi brez njega...«

600 potomcev objokuje pokojnico

×Berlin, decembra

V mestecu Essnu v hanoverskem okraju so te dni pokopali vdovo Engeldino Jansnovo. Imela je 91 let. Za njeno krsto je stopalo okoli 600 njenih potomcev.

Pokojnica se je mlada poročila in je rodila petnajst otrok, ki so vsi ostali pri življenju. Otroci, predvsem ženske so se takoj poročili in tako je družina neprestano rasla. Vnuki niso po plodnosti nič zaostajali za babico in tako je gospa Jansnova učakala celo vnuke od svojih vnukov.

Angleška grofica vzela igralca

× London, decembra

V nekem angleškem mestecu sta se poročila angleška grofica Margarita de Bosdary in znani avstrijski filmski igralec in režiser Lotar Mendes, rojen Dunajčan. Novo pečeni »grof« je začel svojo igralsko kariero kot drugorazredni igralec v nekem dunajskem gledališču. Letošnjo pomlad se je pa spoznal s svojo sedanjo ženo. Ta se je zagledala vanj in se mu kar sama ponudila v zakon.

Zakonske abiturientke na Japonskem

× Tokio, decembra

V akademiji za zakon v japonskem mestu Nagasaki je končalo svoj študij dve sto mladih Japonk. Tu so se šolale predvsem siromašne deklice, ki so se pripravljale za zakon z namenom, da bodo po dovršenih študijah odšle v Mandžurijo in si tam poiskale ženinov.

Dekleta, ki so šolo uspešno dovršile, so dobile »zrelostno izpričevalo«. Japonska vlada jim bo plačala pot v Mandžurijo in jih vzdrževala tako dolgo, dokler tam ne bodo našle primernih ženinov.

Za uradnike nevaren izum

× Amsterdam, decembra

Neki holandski inženjer je iznašel telefonskemu aparatu podobno pripravo, ki bo kakor za nalašč za sobe gospodov ravnateljev in šefov.

Na pripravi so majhna steklena okenca in skoznje bo videl gospod šef vse, kaj delajo njegovi uslužbenci po raznih sobah in delavnicah. Treba mu je le pritisniti na gumb s številko sobe in že zagleda pomanjšano sliko sobe in na njej sleherni gib svojih uslužbencev.

Tako bodo ravnatelji in šefi podjetij lahko izza svoje mize nadzirali vse svoje uslužbence.

Lepi časi se nam obetajo, kaj? (Urednikova pripomba strojepiski.)

Z letalom v šolo

w. N. San Francisco, novembra

V Kaliforniji stoji v samoti, med samimi skalami in prerijami prelep grad milijonarja Romptona. Bogati Američan bi hotel, da bi njegovi otroci hodili v gimnazijo kakor drugi. A kako, ko so pa šole tako neznansko daleč!

Pred kratkim je Rompton ta problem srečno razvozlal. Z letalom! Vsako jutro odpelje pilot njegove nadobudne sinčke z letalom v gimnazijo v San Franciscu, dve sto kilometrov daleč. In vsako popoldne jih pilot spet odpelje domov na očetov grad.

Če smemo verjeti Romptonovim sinovom, so se že tako zmodernizirali, da se v letalu celo uče in pišejo domače naloge.

Angleška slikica

h. N. London, novembra

Ondan je neka gospodična, 25 letna miss Bensonova, celi dve uri z mrzlično napetostjo stala pred hišo vojvode Kentskega, moža princese Marine in nekaj tednov sem srečnega očeta mladega princa, in nekaj čakala.

Naposled je vendarle pričakala: velika vrata so se odprla in iz knežjega dvorca se je pripeljal vojvoda Kentski s svojo svakinjo, grofico Toeningovo. Miss Bensonova je hlastno planila k avtomobilu, stopila na stopnico in vprašala:

»Kako gre otroku?«

»Hvala, prav dobro,« je odvrnil vojvoda.

Mlada miss je vsa vesela skočila na tla in že se je okoli nje zgrnila množica pasantov, da izvedo iz njenih ust, kaj je vojvoda odgovoril.

Babica, mati in hči

slave poroko isti dan

× Varšava, decembra

Tukajšnji časopisi poročajo o zanimivem in pač zelo redkem slučaju. Neka devetnajstletna krojačica, Marija Plodzinska po imenu, se je poročila s krojačem Lazinskim. Isti dan se je njena ločena mati poročila z nekim mizarjem. Tudi Marijina babica ni hotela zaostati za njima: poročila se je z nekim upokojenim državnim uradnikom.

Tako so mati, babica in hči praznovale svojo poroko na isti dan.

Londonske telefonistke

w. N. London, novembra

Pred par tedni je število telefonskih govorov v Londonu preseglo 2 milijona. Zato mora poštno ministrstvo misliti na povečanje telefonskega osebja. V ta namen je razpisalo natečaj za 600 telefonistk. Kandidatke morajo biti stare najmanj 16 let, nikakor pa ne več ko 19. Visoke morajo biti vsaj 1'60 m, da lahko dosežejo vse aparate, posebno važno je pa, da imajo prijeten glas.

Mlade Angležinje se zdaj kar pulijo, katera bo prišla na centralo. Ali ni mar poštno ministrstvo šele pred kratkim ugotovilo, da nobena telefonistka ne ostane dalje ko 7 let v službi?... Ker se vse prej ali slej omože... s svojimi naročniki.

V par vrstah

Blondinke so nevarnejše. Newyorški psihiater Hollyday je statistično dokazal, da gresta dve tretjini vseh ljubezenskih samomorov na rovaš plavolask. Dokaz, da označba ‚plavolasi strup' ni neutemeljena in da so temnolase ženske manj nevarne.

Koliko stane oceanski parnik? Največje in najmlajše ladje na svetu so francoska »Normandija«, italijanski »Rex«, nemški »Bremen« in italijanski »Imperator«. Najmanj je stal »Imperator«: 600 milijonov Din, »Bremen« 800, »Rex« 880 in »Normandija« 2200 milijonov.

Recept za hujšanje,

ki se ne kaže po njem ravnati

O, da! Težko je življenje. Toliko nesrečnih ljudi je na svetu!

Tako se mi je nekoč potožila moja sestra, osemindvajsetletna debeluška, ki ji je njenih 68 kil v veliko breme. Čim bolj leze v leta, tem bolj jo kile težé. Sicer je pa ta deklica res neverjetno dobre reje. Vsak tretji ali četrti dan stopi na tehtnico in ta »mašina« ji prinese vselej obupno razočaranje: redni prirastek pol kile. Boječe gleda po trgovini, če ni kdo videl, koliko je k težki petdesetkilski uteži še dodala (tistih petkilskih, kilskih, polkilskih je že kar preveč!), potem pa stopi s tehtnice in godrnjaje ponovi vedno isti stavek:

»Ah, to se bo pa »utrucalo«, že spet pol kile več!«

In to dekle se mi je nekega dne potožilo, da je zaradi svoje debelosti zelo nesrečna. Z zavistjo je gledala moje lopatice in ključnice, ki so kar štrlele od mene, in menila:

»O, ko bi bila jaz tako suha!«

Izpraševala me je, kako sem si jaz priborila »vitko linijo«.

Meni je vzela težka bolezen tri in dvajset kil. Ko sem to omenila, je pobožno pogledala v nebo in rekla:

»O, ko bi bila še jaz bolna!«

Teh eksperimentov ji nisem mogla priporočiti, pač pa sem ji dala nekaj praktičnih nasvetov. Jutrnja in večerna telovadba, pičle porcije. Njeni »nebeški« jajčni žličniki in razne druge močnate jedi bo treba črtati z jedilnega lista.

»Oh, pa sladke jedi imam tako rada!« je spet vzdihnila.

»Nič ne pomaga.«

Vzela je iz torbice okroglo ogledalce in malo je manjkalo, da ji niso prišle solze v oči, ko je videla svoj ko luna okrogli napeti obraz. (Res, še to moram pripomniti: če se moja sestra zredi za eno kilo, ji gre tri četrt kile v lice. Žalostno!)

»Oh, dve sto din ti dam, če me shujšaš vsaj za deset kil.«

V meni je kar zaigralo. Takoj sva udarile v roko in še tisti večer sva pričeli telovadbo. Težko je sopla in kar potne kaplje so ji stale na obrazu. Jaz sem se polakomnila dveh stotakov in je nisem izpustila iz rok.

Drugi dan opoldne je bilo na mizi dobro kosilo. Vsake jedi sem ji dala na krožnik le majhen obrok. To se je ponavljalo iz dneva v dan. Domači so mislili, da je bolna, ko so opazili to hitro izpremembo. (Prej se je vedno potrudila, da je zadnja odložila žlico, zdaj je bila pa vedno prva gotova in potem je žalostno gledala nas suhce, ki smo tako svobodno in brez strahu zajemali.)

Ti poizkusi pa tudi zame niso bili nič kaj prijetni. Na vse zgodaj me je hodila budit.

»Mira, vstani, da bova telovadili.«

»Uh!« Hočeš nočeš — morala sem skočiti iz tople postelje. A česa vsega človek ne stori za dve sto din! In sem vstajala in si izmišljala vsak dan težje vaje.

Po štirinajstih dneh sem hotela videti svoje uspehe. Sestri sem vlivala upanje, češ, zdaj pa že gre iz tebe. Le to se mi je nekam sumljivo zdelo, da so ji »drukarji« ob pasu pokali ob vsakem dihu in izdihu.

Peljala sem jo v trgovino. S strahom sem postavila svojo pacientko na tehtnico. Roke so se mi tresle, ko sem jemala uteži.

»Mirno stoj,« sem ji rekla, ker se mi je zdelo, da vsa trepeta. Zbirala sem uteži, zdelo se mi je, da jih ne poznam dobro.

Moj trud je bil zaman. Izgubila sem dve sto dinarjev.

Sestra je tehtala dve kili več.

Mira.

---

sem bil, če sem jo lahko razveselil, kadar se je smejala. Vse na svetu bi bil dal zanjo, še svoje življenje... In ona je izdala mojo ljubezen, nekemu pustolovcu na voljo! Ali je mar mogoče, da bi ji to odpustil?... Ne, ne! Moral sem jo ubiti...«

Obmolknil je in srepel na zbledelo preprogo, ki se je medel odsvit ognja v kaminu poigraval na njej.

Lepa gospa Margit je pretrgala tišino:

»Meni je pa moj mož lahko odpustil...«

Grof jo je samo začudeno pogledal.

»Saj vam je menda znana najina zgodba,« je nadaljevala gospa Margit. »Ko ste kazen prestali, ste obiskali mojega moža. Mene takrat ni bilo doma. Tudi mene je moj mož zasačil v tujem zelniku. Lahkomiselna sem bila, a kaj hočete, ko me je pa moj mož že predolgo zanemarjal. Saj veste: poročila se nisva iz ljubezni! Denar, denar je bil posredovalec najinega zakona... Vrnila sem se k staršem, toda moj mož je prišel kmalu pome. Spočetka sem bila presrečna zaradi njegovega velikodušja, toda kmalu sem se pričela izpraševati: ali je mar mogoče, da bi moški, pravi možati moški, še ljubil ženo, ki se mu je izneverila? Resda, svojega greha sem se odkritosrčno kesala in toliko da nisem same sebe zaničevala. Zato mi ni in ni šlo v glavo, da mi moj mož kar tako meni nič tebi nič odpušča moj greh, kako me more gledati v svoji hiši, kako me le more poljubljati? Čim bolj me je objemal in strastno poljubljal, tem hladnejša sem postajala... Če bi bili vi, grof, ženska, bi morda razumeli mojo dušno bolečino... Morala sem, po vsaki ceni sem morala najti spet svoj mir; a našla sem ga šele takrat, ko sem svojega moža za zmerom zapustila.«

Grof je vstal in stopil čisto blizu k mladi in vitki plavolaski. Vsa je drhtela od razburjenja.

»Prav ste storili, milostljiva gospa...«

*

Drugo jutro se je burja polegla. Nebo je bilo sinje in sončni žarki so božali lesketajoče se morje snega. Pusta je žarela... Sani so z gospo Margito in z grofom drčale po ravnini.

Stara Margitina teta se je hotela grofu oddolžiti za njegovo gostoljubnost in je povabila Szamosa na obed. Po jedi je moral grof kmalu kreniti proti domu, če je hotel še pred mrakom priti na svoj grad.

»Spet grem v svojo samotno duplino,« je z vzdihom dejal. »Tam resda ni palm, kakor tu pri vas v toplem vrtu.«

»Če vam bo kadarkoli samota v nadlego, pridite kar spet k nam, da se malo razvedrite pod palmami,« ga je povabila lepa mlada gospa.

Grof jo je prijel za roko, nemo jo je stisnil in ji poljubil konce prstov.

»Margit...«

Mlada gospa je zardela do ušes. Lahno je odtegnila roko.

»Gospod grof! Nisem igračka!«

»Vem, gospa Margit, za ves svet ne bi...«

»A zares vendar ne mislite, saj sem tudi jaz varala svojega moža!«

Nežen pogled je objel mlado ženo, pogled iz plamenečih moških oči.

»Greh vam odpustim, prav zato, ker vas ni zdržalo pri nebrižnem soprogu. Zdaj vas pa jaz vprašam: ali mar vi lahko ljubite moža, ki je ubil svojo nezvesto ženo?«

Gospa se je s svojimi temnosinjimi in bistrimi očmi ljubeče zagledala v grofa in šepnila:

»Da...« (š. G.*)

Za god in praznik mati dobro ve,
otroci se Dr. OETKER-jevih kolačev vesele!

Dr. Josef Löbel

Za človeško življenje

Detektivski roman iz zgodovine medicine. — Drugi del: Sifilida

Nietzsche - sifilitik

Nemo in nepremično leži Nietzsche dolgo na ležalniku v svoji sobici, in ko se prebudi, se pokaže, da ga je kap zadela. Trdni duh je raztrgan, samemu sebi se zdi dvobog, Dioniz in »Križani« v eni osebi. Evropo hoče zediniti in ji vladati. Na velike, skrbno načrtane liste luksusnega papirja piše s trdnimi in slovesnimi črkami pisma italijanskemu kralju: »Svojemu ljubljenemu sinu Umbertu«, nemškim zveznim knezom »Otroci, to ni prav, če se pečate s prismojenimi Hohenzollerji... rajši privatizirajte«, Strindbergu: »Ukazal sem, da se zbero v Rimu vsi knezi; mladega kralja bom dal ustreliti«, podpisuje se pa: »Križani«.

Za kralja se je imel...

Jakobu Burckhardtu pa, číslanemu učitelju v Baslu, pošlje poslanico, češ da bi bil seveda rajši baselski profesor kakor pa bog, vendar se ni upal svoje zasebne sebičnosti tirati do skrajnosti. A tudi kot bog ostane modrijan, brez sleherne nečimurnosti; čeprav se je tudi sam rodil v carignanski palači kot kralj Viktor Emanuel, se še zmerom zadovolji s tem, da ima nasproti palače rezervirano majhno študentovsko sobo, kjer mu je vrhu tega dana še ta ugodnost, da lahko za svojo delovno mizo posluša prekrasno glasbo od spodaj; še zmerom plačuje samo 25 lir (s postrežbo!), sam si kuha čaj in vse sam nakupuje, boleha za raztrganimi čevlji in hvali sleherni trenutek nebesa za stari svet, za katerega ljudje niso bili dovolj preprosti in tihi. Burckhardt naj le pride, naj se kar neprisiljeno pogovori s kraljem in očetom kraljev; in zato je neprisiljenost obleke tako rekoč zahteva spodobnosti...

Ko je bodoči privatni docent dr. Kristijan Neitschke prebral do tod, ne da bi pri branju opustil prepotrebne zapiske, si je snel očala, si pomel kratkovidne oči in se zamišljeno zagledal skozi okno. Ali je ta pisma resnično pisal prismojenec? Seveda, če bi kakšen knjigovodja meni nič tebi nič razposlal po svetu pisanja, in bi v njih razlagal, da je Bog, ne bi bilo pač nikakega dvoma. Tu pa ni šlo za pisma kakega povprečnjaka, temveč za Nietzschejeva pisma! Ali ne bi utegnila ta pisma pomeniti kratko in malo konec nekega razvoja, po njegovih lastnih besedah podobnega kupičenju dinamita, ki je prepojil zrak z razstrelivi? Na njem je slonela ogromna naloga, doseči brez Napoleonove vojske, brez Cezarjevih legij preobrat v Evropi, izsiliti prevrednotenje vseh vrednot tega sveta — ali ni imel mar v teh okoliščinah pravice, da se simbolično izkliče za Boga? »V dobesednem pomenu moram nositi usodo človeštva,« je nekoč zapisal — ali ni imel potlej pravice imenovati se Križanega? Če je bila to blaznost — ali ni bila metodična? Če je bila norost — ali ni bila norost Shakespearjevih norcev? »Včasih je norost samo krinka nesrečnemu, vse pretrdnemu znanju.«

In res tudi vsi naslovljenci nikakor niso imeli njegovih pisem za izjave bolnika ali blazneža. Strindberg se je brez pomišljanja prilagodil njegovemu tonu in se je v svojem odgovoru podpisal »Deus, optimus maximus«. Jakob Burckhardt je pa z náse naslovljenim pismom takoj stekel k Overbecku, najbližnjemu izmed Nietzschejevih prijateljev in ga preprosil, da se je nemudoma odpeljal v Torino.

»Venomer bi jedel in hotel imeti dekline...«

Kar je Overbeck tam videl, mu kakopak ni dalo, da ne bi domneval bolezenskega značaja eksplozije. Nietzsche je videti strašno shiran in se po viharnem pozdravu prijatelja drhte sesede na ležalnik. Potlej pripoveduje o nameravanih velikih svečanostih sebi na čast, o prihodih in sprejemih, govori vzvišene in hkratu grozotne stvari o sebi kot nasledniku mrtvega Boga, a svoje izreke poudarja s šemastimi gibi, plesi in skoki. Prijatelj je moral bolniku dopovedovati, da vprav v Baslu pripravljajo takele sprejeme in svečanosti njemu na čast, da ga pregovori k takojšnjemu odhodu. Če namreč ne bi nemudoma odpotoval, bi se utegnilo zgoditi, da bi posegla vmes oblastva in bi ta največji duh svojega stoletja — kakor se je zgodilo nemškemu slikarju Stauffer-Bernu — kratko in malo izginil za rumenimi zidovi te ali one italijanske norišnice.

V tej nevarnosti priskoči na pomoč neki torinski zdravnik s spričevalom. »Močnega života, nobenih telesnih hib ne konstitucijskih bolezni«, se bere tam, »sanjave čudi, prenapet v dietetskem in verskem oziru. Zelo skromne gmotne razmere. Prvikrat duševno bolan. Vzročni momenti: čezmerno uživanje ali pa čemernost. Pat. je po navadi razburjen, mnogo jé, zahteva venomer jedi, trdi, da je znamenit mož, neprestano zahteva dekline«.

Ker je stvarnik Zarathustre trdil, da je znamenit mož, ker je bil pisec Somraka bogov prenapet v dietetskem in verskem oziru, je postal iz razvrednotnika vseh vrednot navaden »Pat.«, pacijent v krajšavi zdravniškega pisanja. V bodoče bodo »orgijski predočbi svete pobesnelosti« rekali v jeziku medicinskih aktov »neprestano zahteva dekline«...

Progresivna paraliza: pomoči ni...

Presunjen in otožen se je zdaj lotil literarni zgodovinar dr. Neitschke študija bolniških zapisnikov, prebiral je dnevnike klinike za živčne bolezni iz Basla in zavoda za duševno bolne velike vojvodine Sachsen-Weimar iz Jene. Baselski psihiater Wille, nekdanji kolega profesorja Nietzscheja z univerze, je v stolpec »bolezen« na vrhu bolniškega lista s svojo roko vpisal diagnozo: »paralysis progressiva«.* Čeprav mu je Nietzsche kot osebnost prav dobro znan in posveča temu stanovalcu svoje klinike zaradi tega kolikor moči veliko obzirnost; čeprav je bil profesorja Binswangerja iz Jene (odličnega blazniškega zdravnika in največjo kapaciteto svoje stroke) opozoril neki vprav zaradi tega došli modrijanov občudovalec na Nietzschejevo epohalno pomembnost; čeprav torej zdravniki vedo, s kom imajo opravka, ne srečaš v nobenem zapisniku več Nietzschejevega imena. Samo še »na videz zdrav, skladno rasel mož, prilično močnih kosti in mišic, zelo nadarjen, le nekam udarjen... nikakega pravega občutka bolezni, počuti se neverjetno ugodno in razigrano, najrajši bi na cesti vse ljudi objel in poljubil, najrajši bi splezal po zidovju na vrh, neprestano zmešano govori, včasih na glas prepeva in vriska... kar pove, je pisana mešanica nekoč doživljenega, misel se podi za mislijo brez pametne zveze... v oddelek odhaja bolnik med neprestanim vljudnim priklanjanjem, z veličastnim korakom z visoko dvignjeno glavo stopi v svojo sobo in se zahvaljuje za »imenitni sprejem«... zdaj pa zdaj govori o svojih prekrasnih skladbah in poje iz njih stavke za poskušnjo, govori o svojih ‚poslaniških svétnikih in služabnikih'... med govorjenjem se neprenehoma spakuje«...

Skače ko kozel in spi zraven postelje na tleh...

Kristijan si je naložil breme, da je v bolniških dnevnikih vestno prebiral vse vpise, kako so teden za tednom, mesec za mesecem odkrivali napredovanje prodirajoče paralize. Z grozljivo enoličnostjo — in variante so se mu zdele nemara še grozljivejše — se bere tam: »V meni glej torinskega trinoga«, »Se ne spomni več začetka svoje poslednje knjige«, »Nazadnje sem bil Friderik Viljem IV.«, »Včasih si lasti cumberlandsko kneževstvo, včasih cesarsko čast«, »Ponoči so me preklinjali, najstrašnejšo mašinerijo so namerili name«, »Samokres hočem, če drži, da kuje velika kneginja proti meni take svinjarije in atentate«, »Razbije kozarec, da bi s črepinjami zavaroval pot do sebe«, »Skače ko kozel«, »Skoraj zmerom si postélje poleg póstelje na tleh«, »Krade knjige«, »Si dostikrat cele ure tišči nos«.

Do kraja ganjen študira literarni zgodovinar vse te izlive bolnega duha. Zgodovinar jih vestno zapisuje, leposlovec si pa ne more kaj, da se ne bi včasih z užitkom ramuznil muhavostim. Seveda, Nietzsche je bil blazen, toda ta blaznik je bil vendarle Nietzsche! Ko so ga zdravniki nekoč vprašali, kako se počuti, je odgovoril, da mu gre neizmerno dobro in da bi svoje občutje lahko edinole z godbo izrazil. Ko ga je trl išias, je rekel »V levem kolku sem topoglav«. Kadar je izgubil zapisnico, je smehljaje se menil, da je »šla kar na lastno pest v pokoj«. Zmešani um je celó v zmedenosti ostal um, še celó v razdejanosti ustvarja krilatice, oblikuje jezikovne slike, ostane kljub duševni zmešnjavi še zmerom odličen stilist.

Tako postajajo bolniške zgodbe značilne za umetnika, za pesnika — toda ali niso mar vpisi prav tako značilni za medicino, za to včerajšnjo medicino? Kje najdeš le en sam migljaj o vzroku in nastanku bolezni? Kvečemu v spričevalu torinskega zdravnika — tisto celó za nevešèaka veleabotno razlago, da je hudega organskega omračenja uma krivo »čezmerno uživanje ali čemernost«. Čezmerno uživanje pri baselskem profesorju za klasično filologijo! In kdo neki, ki mu je sojeno, da pride ob pamet, je prišel že obnjo zaradi čemernosti?

Posledek sifilide?

Nič drugega ko površni vpis: »1866 nalezel sifilido« namiguje na neko zvezo. Toda tudi ta zapisek je bolj približen, je vpisan bržčas bolj zaradi popolnosti. Saj znanost takrat še ni vedela, da ni progresivna paraliza nikoli nič drugega kakor posledica sifilitičnega obolenja. Morda so slutili kakšen odnos, morda so negotovo sumili, da utegne tako biti. Toda mnogo veljakov je celo tako domnevo zavračalo.

Preden se je dr. Kristijan Neitschke lotil poglavja »Sifilida ustvarjajočih duhov«, je z zagrizeno vnemo prečital vse, kar je o tej bolezni le mogel dobiti v roke — in razumeti. Spomnil se je natanko, da je tak učenjak, kakor je bil berlinski profesor Mendel, napisal, da mora odločno zavrniti mnenje, da bi bila sifilida za kaj več odgovorna ko samo za nagnjenost za tako obolelost možganov; približno tako bo kakor z alkoholom ali z nikotinom. Najvažnejši momenti za nastanek bolezni so pač nedvomno zdaj duševni dogodki, skrb in žalost, izgube, neizpolnjene nade, zdaj neugnano stremljenje po dobičku in bogastvu. Tako je bilo splošno veljavno mnenje še lep čas potem, ko je napočilo 20. stoletje.

Sicer je prav v tisti dobi neki Krafft-Ebingov učenec na Dunaju že cepil paralitike s sifilido in tako ugotovil, da se jih sifilida ni prijela, bržčas ker so jo... ker so jo že imeli. Edini pozitivni nasledek teh poskusov je bil ta, da je raziskovalec, ko se je raznesel glas o njegovem cepljenju, moral dati slovo svoji karieri — in Mendel je še leta 1905. smel trditi, da je med možgansko bolnimi pač le slučajno toliko luetikov; lues[1] utegne imeti svoj pomen le kot bolezen pospešujoč moment, da bi bila pa progresivna paraliza sifilitično organsko obolenje, nimamo pač še nikakega dokaza. Za tak dokaz bi bilo treba najti v paralitičnih možganih povzročitelja sifilide.

Odkritje zahrbtnega krivca

Predvsem je bilo pa treba najti tega povzročitelja samega.

In našli so ga, prav v tistem letu 1905., ko je profesor Mendel izrazil svoje dvome.

Z velikim zanimanjem se je seznanil Kristijan z zgodovino tega odkritja. Zdela se mu je prav napeta.

Cela tri desetletja in pol so iskali ta bacil, ki je po vsaki ceni moral nekje tičati; iskali so ga zdravniki vseh dežel in bakteriologi vsega sveta kakor majceno buciko. Zaman! Na lepem ga je našel nekdo, ki ga sploh iskal ni.

Morda zató, ker ni bil ne zdravnik ne bakteriolog. Fritz Schaudinn je bil zoolog, njegova specialiteta so bili protozoa, enostanična bitja; šele malo prej je postal predstojnik oddelka za znanost o protozoih pri zdravstvenem uradu v Berlinu z nalogo, da bo nadziral raziskovanje drugih. Tako na priliko trditev nekega gospoda Siegla, ki je trdil, da je našel neki protozoon, ki povzroča škrlatico, koze in sifilis — vse hkratu.

Seveda ni Schaudinn že od vsega začetka niti trenutek verjel v to brezbožno trojico. A kaj mu je to koristilo? Po svoji uradni dolžnosti je moral nekaj iskati, o čemer je bil prepričan, da ne drži. Zatorej se je vdal in si dal z dermatološke klinike[2] prinesti nekaj sifilitičnih izločkov, da jih je potrpežljivo ogledoval skozi drobnogled. Seveda ni bilo o Sieglovih protozoih ne duha ne sluha. Toda nekaj drugega je opazil, opazilo seveda le posebno ostro oko tega zoologa: med stanično tkanino in krvnimi telesci se je zvijalo in vrtelo nekaj podolgastega, neznansko tenkega v bledih spiralah. Na oko je bilo ko kakšen »odčepnik brez držaja« in je sodilo v bacilom sorodno družino spiril.[3] Bila je spiroheta[4], in ker je bila na moč bleda in brezbarvna, jo je krstil za »pallido« — bledo.

Učeni zdravniki ne verjamejo...

Že čez dva meseca je postregel berlinskemu Medicinskemu društvu z začasno novico, da je v največ primerih sifilide zasledil to nenavadno bitje, ki ga ni še nikoli opazil v krvi zdravih, pa tudi ne v krvi drugače bolnih ljudi. Debato, ki se je nato vnela, je sklenil predsednik z besedami: »Odložimo razpravo dotlej, dokler ne bo naše pažnje priklenil nase kakšen drugi povzročitelj sifilide«.

Toda društvo medicincev sveta ni bilo tako nejeverno ko to medicinsko društvo v Berlinu. Že čez pol leta se je nabralo več ko sto znanstvenih poročil iz domovine in tujine, ki so vsa potrjevala Schaudinnovo odkritje; ‚spirochaeta pallida' je bila kot povzročiteljica sifilide kar najuradneje priznana.

In prav tako kmalu nato tudi kot povzročiteljica progresivne paralize, ker se je nekemu Japoncu posrečilo, da jo je nedvoumno izsledil v možganih paralitikov.

Friedrich Nietzsche je bil pa takrat že nekaj let mrtev; njegovih možganov, njegovega telesa ni bilo več moči preiskati zastran bledih spirohet.

Ali je bil Nietzsche neizpodbitno sifilitik?

Ali se da potlej za trdno reči, se je vprašal Kristijan, da je bil Nietzsche sifilitičen? Po izročilih naknadno ugotavljati psihiatrično diagnozo je seveda težka reč; in zato najdeš še današnji dan zdravnike, ki v Nietzschejevi bolezni nikakor nočejo z gotovostjo videti progresivne paralize. Saj prefinjenih preiskovalnih metod naših dni za Nietzschejevih časov še niso poznali, in zato se pikolovcem ne zdi nemogoče, da je šlo pri njem za nekako kombinirano psihozo, češ da je v Nietzscheju podlegla luetičnemu možganskemu obolenju razpadajoča osebnost. Toda celo najopreznejša zdravniška strokovna mnenja ne taje verjetnosti luesa pri njem — kakor so jo tajili njegovi sorodniki — in ne dvomijo o sifilitičnem značaju modrijanove bolezni. Prav tako ne, kakor niso takrat dvomili zdravniki baselske in jenske klinike. Za njih je bilo luetično okuženje pribito in so bolnika tudi tako zdravili.

Zato je tudi edini način zdravljenja, ki je vpisan v bolniške zapisnike — če ne omenimo uspaval in pomirjevalnih sredstev in prh — protisifilitičnega značaja. Edini zdravili, ki ju je takratna medicina poznala, sta bila živosrebrna maža in jod. Le škoda, da to ni zadoščalo!

Očividčevo pripovedovanje

Saj sta morda napredovanje bolezni nekoliko zavirali, a zavreti ga nista mogli. Srce se je krčilo Kristijanu Neitschkeju, ko je bral v knjigi podrobnosti o postopnem razpadanju — tja do poslednjega pretresljivega poročila, ki ga je neki očividec tega počasnega omračenja duha pripisal na koncu knjige. Ta pisec še danes živi, bil je takrat mlad študent, sorodnik visokošolskega profesorja Gelzerja iz Jene, ki je iz neposredne bližine opazoval žalostno Nietzschejevo usodo. Kadar je prišla žena pastorja Nietzscheja h Gelzerjevim na obisk, tako pripoveduje mladi študent, je po navadi pripeljala s seboj tudi svojega sina, ki se je je držal za krilo ko kratkohlačnik. Da je ne bi motil, ga je peljala v salon, kjer je najprej obstal pri vratih. Stopila je h klavirju in zaigrala nekaj akordov in tedaj se je sin čedalje bolj približeval klavirju in nazadnje pričel še sam igrati — sprva stoje, dokler ga ni mati posadila na stol. Potlej je ure in ure fantaziral na klavirju. Takrat je gospa pastorjeva vedela, da je njen sin na varnem in da ji ga ni treba nadzirati — vse dotlej, dokler je slišala zvoke klavirja.

»Tako se je krog sklenil,« je pripisal k temu Bernoulli. »Spočeta iz duha muzike je tragedija v duhu muzike tudi utonila.«

25. avgusta 1900 je Nietzsche umrl, ne celih pet let pred Schaudinnovim odkritjem.

Kletev sifilide

Kristijan je zaprl knjigo in se začel z dolgimi koraki sprehajati po sobi. Ali ni bila mar smrt prava odrešiteljica spričo takšnega mukepolnega hiranja, je premišljeval, spričo potapljanja toli bleščečega duha v otročjost, še globoko pod otročjost?

Kako strašna bolezen: človeka zagrabi pri koreninah njegovega žitja, v ljubezenski sli, mu razžre ljubezen in okuži slo — da nazadnje kos za kosom odmre! Ni ga strupa, ki bi človeka zahrbtneje napadel, ni je kletve, ki bi teže legla nanj.

Vse pravice slovenskega prevoda pridržane. Ponatis tudi v izvlečku prepovedan.

* Doslovno: postopna ohromitev. Posledek neozdravljive »sifilide«: postopno propadanje duha in telesa. — Op. ured.

[1] Sifilida.
[2] Klinika za kožne bolezni.
[3] Vijaku podobna klica.
[4] Enostanično bitje, vidno le pod drobnogledom.

„Najboljši Dr. OETKER-ja so preparati"! kdor jih pokusi, trdi vsaki.

Banka Baruch

11. Rue Auber, PARIS (9e)

Odpremlja denar v Jugoslavijo najhitreje in po najboljšem dnevnem kurzu. — Vrši vse bančne posle najkulantneje. — Poštni uradi v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksemburgu sprejemajo plačila na naše čekovne račune: Belgija: št. 3064-64. Bruxelles; Holandija: št. 1458-66. Ded. Dienst: Francija št. 1117-94. Paris; Luxemburg: št. 5967. Luxemburg

Na zahtevo pošljemo brezplačno naše čekovne nakaznice

Ježeš, Marija!

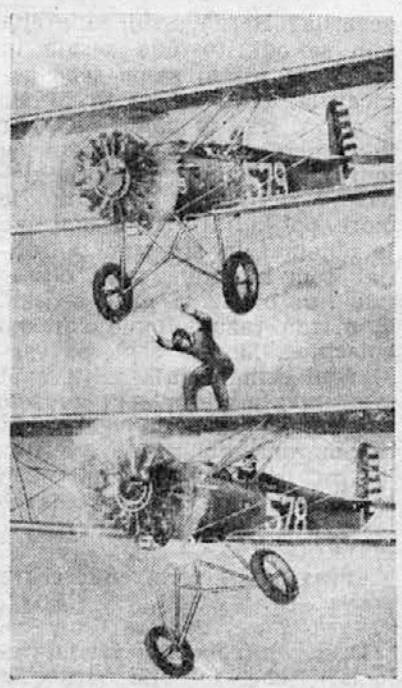

Ti ljudje sploh ne vidijo, da so se kolesa na spodnjem letalu odtrgala! Ta dva nesrečneža ne vesta, da ju čaka neizogibna smrt. Spodnji aeroplan ne more pristati. Zaril se bo v zemljo, bencinski tank se bo vžgal in oba pilota bosta živa zgorela.

Nevednost, ta nesrečna nevednost! Marsikatera nesreča bi se lahko preprečila, marsikateremu zlu bi se človek lahko izognil, če bi bil o stvari natančneje poučen.

Koliko kupčij bi lahko napravil marsikateri trgovec, če bi vedel za kupce, ki potrebujejo njegovo blago! In nasprotno: marsikateri predmet bi lahko dobro in poceni kupili, če bi vedeli za poštenega in solidnega prodajalca. Koliko dobrih deklet bi se zglasilo, če bi vedele, da mislite resno na poroko!

Uspeh v življenju, uspeh v kupčiji in prodaji, uspeh in sreča v znanju in zakonu, to so stvari, pri katerih mora človek kaj vedeti ali pa drugim dajati pojasnila.

»Družinski tednik« se tiska v veliki nakladi. Dobite ga skoraj v vsaki hiši; zanj ve skoraj vsak Slovenec. List, ki je tako zelo razširjen in ki ga ljudje tako radi čitajo, ima tudi dobre uspehe z oglasi: Zato:

če želite kaj kupiti,
če želite kaj prodati,
če se hočete s kom seznaniti
ali celo poročiti,

tedaj oglašujte v malem oglasniku »Družinskega tednika«.

Naročite mali oglas vsaj za dve ali tri objave. Cene oglasov na zadnji strani.

Naše cene so zmerne in času primerne!

Križarji

Po Paramountovem velefilmu

napisal Harold Lamb

(Gl. št. 44—49)

Rihard ni videl bleščečega sonca, sonce, ki ga je on uklenil v svoje srce, je bilo Bog ve kje, samo pri njem ne.

Berengaria je tisti čas bivala blizu Jeruzalema kot ujetnica Saladinova. Toda Rihard tega še ni vedel.

Okoli Riharda so se zgrnili vojaki. Vsi so ugibali, kje je neki njihova kraljica. Zdaj pa zdaj so se javljali vojščaki, ki so vsi zaman iskali njenega skrivališča. Rihard je molčal in bolest je bila zapisana na njegovem hrabrem obrazu. Niti legel ni bil. Zmerom je še upal, da mu pride kdo povedat, da je našel njegovo »sonce«.

Zdajci je prihitel Blondel, Rihardov pevec, ki se je bil prelevil iz smešnega in zasmehljivega pevca v hrabrega vojščaka. Za vrat je držal nekega Saracena.

»Sir, ta možak ve, kje je kraljica!«

In starec je priznal, da je Saladin odpeljal Berengarijo v Jeruzalem.

»V Jeruzalem?«

Rihard je spoštljivo in pobožno izgovoril ime svetega kraja, ne toliko zato, ker je bilo tam počivališče Kristusa Boga, temveč zato, ker je zaslutil za njegovimi zidovi Berengarijo, svojo ženo.

Ne da bi bil pomišljal, je zapovedal:

»Naprej do Jeruzalema!«

Vojaki so se spogledali. Ljubili so svojega kralja in radi bi mu bili pomagali, toda preveč je bil zahteval od njih. Utrujeni in bolni so bili...

Samo stari, vdani Leicester se je upal ugovarjati:

»Nemogoče je, kar zahtevate, sir! Na tisoče vojakov leži mrtvih ob zidovih. Na tisoče jih je, ki ne morejo ne jahati ne hoditi. Padel je bil tudi neki kralj...«

Rihard mu je hotel skočiti v besedo, toda Leicester je nadaljeval:

»V Jeruzalemu je zbrana vsa mogočna Saladinova vojska. Njihova premoč je desetkratna. Naši možje, ki so še živi in zdravi, so oslabljeni...

»Molči, Leicester!«

»Ne, sir, ne smete dalje! Niti polovica križarjev ne bo šla z vami!«

Tedaj je Rihard izdrl svoj ostri meč:

»Za menoj, v Jeruzalem, kogar je volja!«

Leicester je bil prvi, ki je ubogal. Njemu je sledil Blondel, Blondelu pa vsi vojščaki do poslednjega.

Deseto poglavje

V razkošnem šotoru, urejenem po jutrovskem okusu, prenasičenem z ostrimi dišavami, je na svilenem ležalniku počivala Berengaria. Plavi lasje so ji viseli čez ramo. V roki je držala prekrasno cvetko in se igrala z njo. V kotu sta sedeli dve mladi sužnji in pridušeno svirali. Tik Berengarije je stal sultan Saladin.

»Mir je tu!« je dejal sultan. Na njegovem ostrem obrazu se je utrnil nasmeh. »Na svojih rokah sem vas bil prinesel sem in molil sem Alaha, da vam reši življenje.«

Berengariji se je zdelo, da sanja prečudne sanje.

»Vse je tako skrivnostno okrog mene,« je govorila. »Zdelo se mi je nekoč, da ste pošast z rogovi, toda zdaj vidim, da ste bolj kavalirski kakor marsikateri naš vitez.«

»Zato, spoštovana kraljica, ker ste mi ukradli srce!« ji je zaljubljeno šepetal Saladin. Dotaknil se je njene blede roke in si ogledoval veliki prstan, ki ga ji je bil sam Rihard nataknil na prst.

»Povejte mi, kraljica angleška, zakaj ste šli sami v smrt?«

»Svojemu možu sem v napoto!« Saladin je prezirljivo zamahnil z roko.

»To je že vse minilo! Vi niste več žena levjega kralja, islam ne priznava krščanskega zakona.«

»Vaša ujetnica sem in moja usoda je v vaših rokah, toda jaz vas ne ljubim in vas nikoli ne bom ljubila, čeprav ste toliko storili zame.«

Saladin je hotel nekaj povedati, toda v šotor je stopil glasnik, prinašajoč poročila z bojišča.

»Akre so nam kristjani vzeli,« je javil, »in krščanski lev je krenil proti Jeruzalemu!«

»Torej bo Rihard morda že jutri tu?« se je razveselila Berengaria.

»Jutri se bova srečala na bojišču. Jutri ga bom premagal — in križarji bodo bežali ko stekli psi.«

Bengaria mu ni odgovorila. Ozrla se je proti svetemu mestu Jeruzalemu. Usoda tega mesta je postala nenadoma njena in Rihardova usoda.

Enajsto poglavje

Spet je besnela vojna. Spet so se sprijeli krščanski levi z neverniki. Dve veri in dva svetova sta se srečala na bojni poljani.

Polmesec je premagal križ. Saladin je premagal Riharda.

S plamenico v roki je hodil Rihard po bojišču, kjer je ležalo na tisoče in tisoče mrtvih. Iskal je nekoga, naj si bo živ ali mrtev. Ne, ni iskal Berengarije.

Sporočili so mu, da je padel njegov kovač, oni ki mu je skoval toliko mečev. Njegovo truplo je iskal Rihard že ure in ure med mrtveci in ranjenci.

»Jutri ga iščite, sir... podnevi!« ga je prosil Blondel.

»Jutri bomo mi pri njem, v nebesih ali v peklu! Jutri se spet sprimemo!«

V daljavi so mežikale lučke. Mnogo, mnogo jih je bilo. Zdele so se v temi ko zvezde na nebu.

»To so ognji v Saladinovem taborišču!« je dejal Blondel.

Rihard je stisnil pesti.

»Tja gre moja pot!«

Spet je prijel z levo roko plamenico, z desnico je pa preobračal mrtvece.

Naposled je našel svojega kovača. Bil je hudo ranjen, toda še živ.

Rihardu se je zasvetilo v očeh.

»Dejali so mi, da si mrtev!«

Kovač se je hvaležno nasmehnil in tiho dejal:

»Smrt že sega po meni! Čuj me, Rihard...«

Kralj je pokleknil poleg kovača, ki ga je bil v življenju tolikokrat nadrl in oklofutal z golo pestjo. Prisluhnil je.

»Tu sem ležal in premišljeval. Záte, kralj, sem skoval že mnogo mečev... toda vse to je postranska stvar... samo da imaš.... križ!«

S temi besedami je izdihnil.

Rihard mu je pokril obraz z zastavo. Pokleknil je še na drugo koleno in začel moliti, prvič odkar je bil postal mož.

»Če si res tam gor.... bodi milostljiv duši tega starca!«

Dolgo in pobožno je molil. Ko se je vračal . svoje taborišče, so se mu v očeh lesketale solze...

Dvanajsto poglavje

V Saladinov šotor je nenadoma stopil Konrad Montferraški. To je bilo isto noč in ob istem času, ko je Rihard stikal po bojišču za svojim kovačem.

Konrad se ni pomišljal, temveč je kar naravnost pokazal saracenskemu vojskovodji svoj pravi obraz:

»Ponujam vam zmago!«

»Jutri si jo sam priborim,« mu je odgovoril Saladin.

»Ne, ne! Zmaga še ni dobljena, dokler živi angleški lev.«

»Vi ste prijatelj njegovega brata!« je vzkliknil zdajci Saladin, ki so mu bile razprtije, prepiri in zarote na Angleškem kaj dobro znane. »Koliko terjate za izdajo?«

»Jeruzalemsko kraljestvo... pod vašo nadoblastjo.«

»Kaj pa vi meni ponujate?«

»Rihardovo smrt! Čez pol ure se bo valjal v svoji krvi na bojišču.«

»Kdo bo umoril Levjesrčnega?«

»Umorili ga bodo moji ljudje. Ko bo Rihard mrtev, se boste lahko pošteno oddahnili.«

Toda Saladin se je zdajci vzravnal in prezirljivo zavrnil izdajalčevo ponudbo:

»Ne mešetarim z morilci!« Potem se je mirno in dostojanstveno obrnil k svojim sužnjem in jim je ukazal: »Kaznujte tega psa!«

V šotor je tedaj stopila Berengaria, ki je bila slišala ves pogovor med Saladinom in Konradom Montferraškim. Trdno se je ustopila pred sultana in rekla:

»Vi ga lahko rešite!«

»Vašega levjega kralja? Jaz ga ne bom ubijal!«

»Ali boste mar dovolili, da ga umore izdajalci?«

»Mnogo mojih hrabrih mož je padlo pod njegovim mečem. Toda če bi bil Rihard moj ujetnik, bi mu bil milostljiv.«

»Za odkupnino? Kali?«

Saladin je pritrdil.

»Prav! Torej ga bom odkupila s seboj,« je mirno zroč sultanu v oči dejala Berengaria. »Vaša žena bom postala, toda samo za to ceno, da mi rešite Riharda. Pošljite takoj junake, da mu bodo v težki uri izdaje ob strani. Toda brž!«

»Zares boš moja?«

»Obljubim vam.«

Sultan je poklical vezirja in mu ukazal:

»Odjezdi pri priči k angleškemu kralju. Na bojišču ga boš dobil. Reci mu, naj se varuje Konradovih ljudi. Izdajalci so, ki mu strežejo po življenju!«

Vdani vezir je prestrašeno zavpil:

»Sultan moj svetli, bojte se te kristjanke!«

Toda Berengaria je stopila predenj in ga milo poprosila:

»Brž, brž, odjezdite!«

Šele ko je videla, da je vezir z mogočno četo odjezdil proti krščanskemu taborišču, se je oddahnila.

*

Ko se je Rihard vračal v svoj šotor, se je nenadoma iz teme izluščilo enajst postav. Kakor bi trenil, so obkolili levjega kralja.

»Kdo ste?« jih je z mogočnim glasom vprašal Rihard.

»Konradovi podkupljenci!«

»Kakšne vesti mi prinašate?«

»Smrt!«

Enajst do zob oboroženih izdajalcev je čedalje tesneje sklepalo krog okoli presenečenega Riharda. Toda hrabri kralj je pograbil najbližnjega izdajalca in ga z eno samo roko zagnal v globok jarek. V tistem hipu je že potegnil svoj ostri meč in si zavaroval hrbet. Po bliskovito je sekal okoli sebe, toda napadalcev je bilo le preveč.

Sicer si je bil za nekaj minut zavaroval kožo, toda življenski nevarnosti še zdaleč ni ušel. Deset bojevitih plačancev je imel proti sebi — on je pa stal sam samcat na temni poljani. Od nikoder se ni nadejal pomoči. Odločil se je, da se bo junaško boril do poslednjega diha, toda upanja na zmago ni imel niti trohice.

Slutil je bližnjo smrt. Stisnil je zobe in ostro zapotegnil usta. Po navadi se je v boju smehljal.

Boreč se za svoje življenje je preslišal peketanje saracenskih kopit. Tudi izdajalci niso opazili, da se z vso naglico bližajo vezirjevi vojščaki.

Nenadoma so jih Saraceni napadli v hrbet. Borba je bila kratka, a srdita. Rihard je bil rešen.

Toda kako zelo se je začudil, ko je spoznal v svojih rešiteljih saracenske vojščake.

»Kdo vam je ukazal, da rešite angleškega kralja?«

»Alah nam je priča, da nismo prišli na lastno pest in ne po svoji volji,« je iskreno priznal vezir. »Poslala nas je krščanska kraljica!«

Rihard je znova pograbil meč.

»Kje je Berengaria?«

»V šotoru mojega gospodarja!«

»Odvedite me s seboj!«

Z železno pestjo je potolkel nekega jezdeca s konja in ga je sam zajahal. Ves besen se je zagnal v dir proti sovražnikovemu taborišču.

Trinajsto poglavje

Zaljubljeno in maneč si roke je gledal Saladin svojo lepo, mlado, plavolaso ujetnico. Rihard je bržčas že rešen — in zdaj bo postala lepotica njegova žena. Toda njegovo veselje ni trajalo dolgo. Zdajci je vstopila straža in javila:

»Krščanski kralj prihaja!«

»Naj vstopi!« je ukazal Saladin.

Kakršen je prišel z bojišča, ves zamazan, okrvavljen in zanemarjen, je stopil Rihard v razkošni šotor svojega največjega sovražnika.

»Rihard!« je kriknila Berengaria od samega veselja. »Dragec moj mili, ali si ranjen?«

Saladinov sprejem ni bil tako prisrčen.

»Na lastno pest prihajate v moj šotor?!«

»Po svojo ženo sem prišel!«

Proti svoji navadi tokrat Rihard ni potegnil meča. Izprevidel je položaj. Okoli in okoli so stali oboroženi Saladinovi vojščaki, pripravljeni, da vsak trenutek zamahnejo z meči po sovražniku, ali pa sprožijo puščice z napetih lokov. Razdalja je bila premajhna, da bi zgrešili svoj cilj.

»Levjesrčni,« mu je spravljivo rekel Saladin, »nič kaj pametno ni bilo, da si prišel semkaj. Berengaria ni več tvoja žena. Moja je od te ure. Zdaj imam še tebe, najnevarnejšega križarja. Križarske vojne je konec — in jaz sem zmagovalec.«

»Če moram tukajle umreti,« mu je zažugal Rihard, »bom vzel še tebe s seboj!«

Saladin ga je pazljivo opazoval. Oba vrhovna poveljnika sta bila predvsem vojaka in drug drugemu sta jasno videla v dušo.

»Ljubše bi mi bilo, da si mi brat kakor pa sovražnik!« je resno dejal sultan. »Ponujam ti nekaj, česar bi nikomur na svetu ne ponujal. Križarska vojna je obnemogla, tebi je brat prevzel prestol... Prestopi v Mohamedovo vero, pa te bom napravil jeruzalemskega kralja!«

»Za križ se bojujem, Saladin!« je ponosno odgovoril Rihard.

»Ti nosiš križ tistega, ki je žrtvoval svoje življenje v tej deželi... da bi ljudje živeli v miru in blagostanju. Toda ti, Rihard, itak ne veruješ v križ!«

»Oni verujejo, ki gredo za menoj. Ali naj mar poteptam njihovo pobožno vero?«

Tedaj se je prižela Berengaria tesno k Rihardu.

»Če se boš vojskoval še dalje, bo še tisoč in tisoč nedolžnih padlo pod mečem!« mu je zašepetala.

»Ali naj mar vržem svoj meč v staro šaro?« se je znesel Rihard nanjo.

»Da, Rihard!«

Toda angleški kralj je osorno zavrnil njo in Saladina:

»Svoje kože ne nosim na prodaj! Ne vdam se, tudi če bi si s tem rešil življenje. Kaj terjate za mojo ženo?«

Saladin je mirno odgovoril:

»Nič!«

»Nič?«

»Ona se mi je žrtvovala, da vam reši življenje. Vi ste rešeni, ona je pa moja.«

»Saladin mi je izpral rane, rešil me je!« je pojasnila Berengaria. »Tudi ti mu moraš biti hvaležen za svoje življenje. Ljubim še zmerom samo tebe — in ljubila te bom do groba, toda svoje besede ne morem prelomiti!« Krčevito se je razjokala. »Joj, Rihard moj, ne daj, da bom še huje trpela!«

Rihard je stal nemo ko kip. Berengaria je trenutek premišljala, potlej je pa dejala:

»Prevzetni smo bili, dragec moj zlati... in v tej prevzetnosti smo se vojskovali za Jeruzalem. S krvjo smo si hoteli prilastiti Sveto mesto... Zdaj pa trpimo... Ali naj se borimo še dalje za to senco, ki pada od ene in iste osebe — ki ji pravimo mi Kristus, oni pa Alah...?«

»Samo en Bog je!« je prepričevalno rekel Saladin.

»Ali ne vidiš, Rihard, da je samo ena pot? Skleni mir s Saladinom, mir med Saraceni in kristjani! Če me ljubiš, boš storil tako!«

»Če te ljubim?« je zamišljeno odvrnil Rihard. In ne da bi odtrgal oči od svoje ljubljene žene, je rekel Saladinu:

»Ponudim ti mir!«

»Kakšni so tvoji pogoji? Jeruzalem mora ostati v moji posesti!«

»Odpri jeruzalemska vrata in daj kristjanom svobodo!«

»Prav! Toda vsi mohamedanci, ujetniki v Akru, morajo biti prosti pri priči!«

»Tako bo! Slehernemu kristjanu pa mora biti pot v Jeruzalem noč in dan odprta.«

»Pristanem; toda brez orožja. Naj v miru prihajajo na grob svojega odrešenika.«

»Drži!«

»Vsi kristjani lahko pridejo v Jeruzalem, le ti, Rihard, nikoli!«

»A jaz sem se vendar zaobljubil!« je zavpil Rihard.

»Tudi jaz sem se zaklel, da tvoja noga ne bo prestopila praga svetega mesta!«

Tedaj je Berengaria prijela Riharda za roko in ga milo poprosila:

»Rihard, mir je v tvojih rokah. Naj bo z nama kar hoče, samo da je sveto mesto prosto!«

Rihard je namršil obrvi in izrekel poslednje usodne besede:

»Pristanem na vse pogoje!«

Nežno se je sklonil k Berengariji in jo poljubil, potem se je pa

Nadaljevanje na 7. strani

Kini prinašajo

KINO SLOGA

Ljubljanski dvor Telefon 2730

v sredo 18. in četrtek 19. t m.

CZIBI

V glavni vlogi Frančiška Gaal

V petek 20. t. m in naprej premiera

EKSPRES NA RIVIERO

premiera

Charlotte Sussa in Karl Ludwig Diehl

Predstave ob delavnikih: ob 16., 19.15. in 21.15. V nedeljo: ob 15., 17., 19. in 21 uri

SOKOLSKI DOM ŠIŠKA

telefon 33-87

V petek, dne 20. t. m. ob 20. uri in v nedeljo dne 22. t. m. ob 11. uri dopoldne

LAŽNE USTNE

V glavni vlogi Maureen O'Sullivan

Dne 21., 22. in 23. t m. premiera

BLAŽEN MED ŽENAMI

V glavni vlogi Raul Raulien in Gloria Stuard. — Znižane cene in predelana aparatura. Obiščite nas!

KINO TALIJA KRANJ

21. t. m. ob 20.30 uri in 22. t. m. ob 16., 18. in 20.30 uri film

PETER

V glavnih vlogah: Frančiška Gaal, Hans Jaray in Felix Bressart

KINO RADIO, JESENICE

tel. št. 10

predvaja v petek, dne 20. dec. ob 8. uri zv., v soboto dne 21. dec ob 8. uri zv. in v nedeljo dne 22. dec. ob 3. uri pop in ob 8. uri zv. veleopereto po Johannu Straussu

CIGAN BARON

V glavnih vlogah: Adolf Wohlbrück, Hansi Knoteck in Fritz Kampers. Dodatki: risan film »Ljubimkanje v parku« ter Paramountov zvočni tednik

ZVOČNI KINO SEVNICA

V soboto dne 21. in v nedeljo dne 22. t. m.

VISOKA PESEM

film po znamenitem delu Hermanna Sudermanna. — V glavni vlogi: Neprekosljiva Marlene Dietrich

Za Božič Pride zgodovinski velefilm »V znamenju križa«

V kratkem času izgine zobni kamen

vzemi dnevno

SARGOV

KALODONT

PROTI ZOBNEMU KAMNU

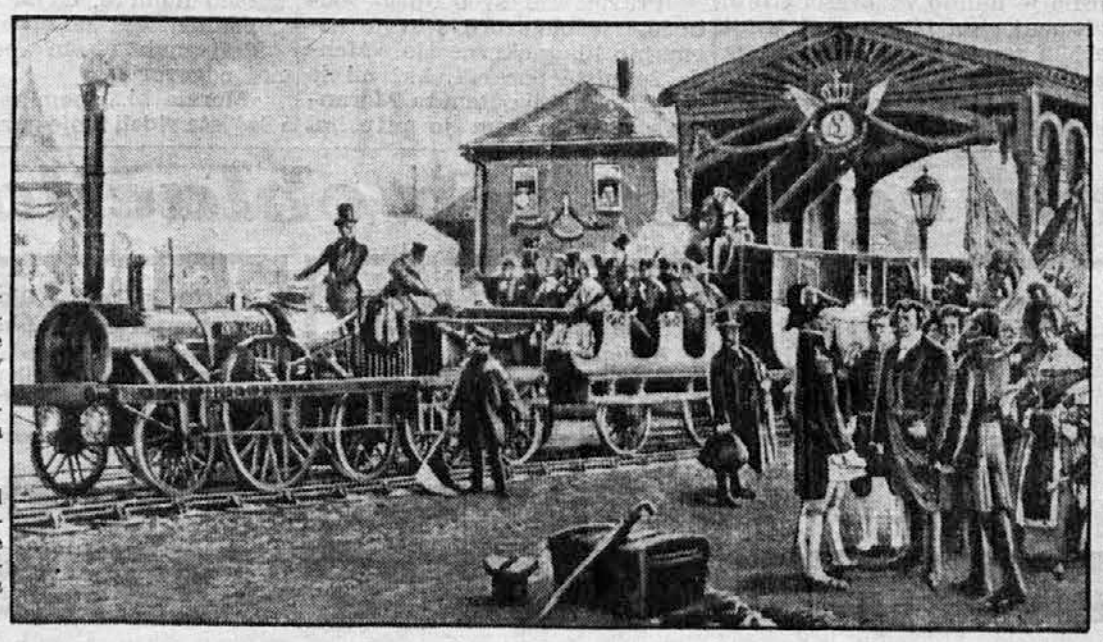

Jubilej železnice

Ta mesec slave Nemci 100-letnico, kar je stekel njihov prvi vlak (Nürnberg — Fürth). Naša slika kaže slavnostni trenutek pred 100 leti, kakor ga je upodobil neki slikar iz tiste dobe.

Njena velika ljubezen

PO FRANCOŠČINI PRIREDIL B. P.

10. nadaljevanje

Za to skromno garderobo pač ni bilo treba toliko skrbi: saj skoraj niti poti ni bila vredna! A glej, zdajci so se mi ta ponižna oblačila zazdela ko simbol moje ubožne mladosti: v njih sem videla vse, kar mi je ostalo za spomin na tista leta neskrbnosti in otroške nedolžnosti... V gubah teh skrbno zloženih preprostih oblek so bile spravljene moje nedolžne sanje in želje, vse iluzije nepokvarjenega dekleta so bile v njih, in že ob sami misli, da je po kovčegu nespoštljivo ali celo zaničljivo brskala tuja roka, me je stisnilo za srce.

»Artur Winterton se je hotel pasti na mojem uboštvu!«

Solze so mi stopile v oči.

O, tisto minuto nisem jokala od jeze, tudi ne od sramu. Nič užaljenega samoljubja ni bilo v teh solzah. Ti dokazi mojega siromaštva niso bili tisto, kar mi je gnalo kri v obraz: zakaj v moji pošteni mladosti ni bilo ničesar, da bi morala od sramu pobesiti oči.

Le to razkošje, ki me je obdalo čez noč, le ti gosposki ljudje, ki sem iznenada prišla médnje: instinktivni strah pred tem nezaslišanim bogastvom me je gnal sámo vase in že ob misli, da se je kdo drznil le s pogledom dotakniti tega, kar je bilo dotlej samo moje, me je stresel mraz.

»Kdo ve, ali ni v svojem pohlepu po mojih skrivnostih prebrskal sleherni še tako skrit žep, razgrnil slednji košček papirja — samo da bi videl v najintimnejši kotiček moje duše?«

Že ob misli na to mi je val ogorčenja pognal kri v obraz.

»Ne, lord Winterton, tega niste smeli storiti!«

Zaklenila sem kovčeg in ga zavlekla v kabinet poleg moje sobe.

»Čemu bi ga zdaj pregledovala in prekladala stara oblačila? Saj ne bo dolgo, ko bom v njih obrnila tej deželi hrbet!...«

13

Prvi spopad

Arturja sem videla šele pri kosilu.

Malomarno mi je dal roko; niti z besedico ni omenil snočnjega večera.

Po vsej priliki ga je trla neka skrb, zakaj med kosilom skoraj ni zinil besedice; a še tisto, kar je rekel, bi bilo bolje, da ne bi bil.

»Ali vam je John dal ključ od vašega kovčega?« me je bil vprašal.

»Da... Zahvaliti se vam moram, da ste se potrudili in šli sami po mojo prtljago... Čeprav bi mi bilo ljubše, ako bi bila sama to opravila.«

»Ali mar kaj pogrešate?«

»Mislim, da ne. Nisem ga še pregledala.«

»Kaj je pa potem?«

Nisem mogla zatreti očitka, ki me je grizel ves dopoldan.

»Rajši bi videla, da ne bi bila tuja roka brskala po stvareh, ki se tičejo samo mene.«

»O, to naj vas nikar ne vznemirja; razen mene ni imel nihče s tem opravka... Jaz sam sem vam prinesel ta kovčeg, ker nisem maral te poti zaupati uslužbencem.«

»Vseeno bi mi bilo ljubše, da sem šla sama ponj,« sem trdno ponovila. V mojem glasu je zvenela prikrita sovražnost, ki je ni mogel preslišati.

Nabral je obrvi.

»Zakaj?« je osupnil. »Če vam povem, da ni razen mene nihče videl, kaj je v kovčegu, in nihče ne ve, kam sem šel ponj.«

»Ničesar nimam prikrivati!« sem ponosno odvrnila.

»A tudi ničesar pokazati.«

»O!...«

Lord Winterton bogme ni znal izbirati besed. Njegov odgovor me je tem bolj zadel, ker me je tako brezobzirno dregnil tja, kjer me je že ves dopoldan skelelo.

Videč, da mi je kri udarila v obraz, je manj hladno povzel:

»Zdi se mi, da imate poseben dar za krivično razlaganje dejanj in besed tistih, ki vam hočejo ustreči.«

»Pravkar ste rekli, da nima moja garderoba ničesar pokazati. Ali naj mar v takih besedah vidim poklon?«

»V mislih sem imel uslužbence: zanje velja, da se jih nobena stvar ne tiče, ki je v zvezi z vašo prošlostjo.«

»Moja prošlost je kakor moj kovčeg: tam kakor tu lahko brskate v še tako skritih kotičkih, ne da bi našli le mrvico, ki bi me je moralo biti sram.«

Skoraj nestrpno je mahnil z roko.

»Pustiva ta razgovor; tako ne bova nikamor prišla. Ne razumete me in mi podtikate stvari, ki jih še v mislih nisem imel.«

Odrinila sem svoj krožnik; niti grižljaja nisem bila več zmožna. Winterton se je kratko in porogljivo zasmejal.

»Kaj vam je? Ali ste bolni?«

Srdito sem mu pogledala v oči. Na jeziku mi je bil oster odgovor, toda kakor da bi me bil krč prijel, mi ni prišla besedica iz ust.

Winterton je skomignil z rameni in nekaj zamomljal, ne da bi bila razumela, kaj. Toda od tistega trenutka se tudi on ni več dotaknil jedi. Globoka brazda se mu je zarezala v čelo in kosilo je minilo v zlovešči tišini.

Komaj sem bila spet v svoji sobi in zaprla vrata za seboj, je ves moj gnev udaril na dan.

»Oh, niti trenutek ne ostanem več tu! Nočem in ne maram!«

Ena sama misel je bila v meni: proč od tod, oh, samo proč! Skoraj ne vedoč, kaj počnem, sem se hlastno preoblekla, si poveznila klobuk na glavo in nataknila rokavice.

Trenutek nato sem bila že na stopnicah.

Ravno sem hotela steči skozi vežo, ko so se na stežaj odprla vrata Wintertonove sobe in se je visoko vzravnan prikazal na pragu moj »mož«.

»Kam greste?«

Zdel se mi je docela miren, le njegove oči so se prodirljivo zapičile v moje.

»Kam greste?« je ponovil vprašanje, ko mu nisem odgovorila.

»Po opravkih... Kupovat.«

»Prosim, stopite poprej za trenutek k meni.«

»K vam?«

»Da — prosim.«

To rekši se je tako ustopil med vrata in izhod, da ne bi bila mogla mimo njega.

Pri priči sem izpregledala položaj.

V njegovem nastopu je bila tolikšna odločnost, da sem vedela, da se ne bom ognila razgovoru z njim. Zato je bilo boljše, če se uklonim, ko bi bil odpor itak zaman.

Stopila sem torej v njegovo sobo. Winterton je zaprl vrata.

»Sédite,« je kratko dejal in mi ponučil stol. Sam je takisto sédel.

Ali je bilo golo naključje, ali je pa nalašč tako storil? Izbral

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd. Pere, suši, monga in lika domače perilo. Parno čisti posteljno perje in puh

tovarna JOS. REICH
LJUBLJANA

si je namreč sedež tako, da je sedél med menoj in med vrati.

»Kaj mislite iti tedaj nakupovat, da ne bi mogli do jutri odložiti?« je vprašal.

Njegov glas in sploh vse njegovo vedenje je bilo korektno, da bolj ne bi moglo biti; toda preveč sem bila razburjena, da bi mogla mirno govoriti.

»Vsako nakupovanje lahko človek odloži, vem; meni se pa hoče baš danes.«

»Kakor izvolite; a zakaj niste dali zapreči?«

»Ker grem lahko peš.«

»Ne morem si predstavljati lady Wintertonove, da bi peš tekala od trgovine do trgovine... Pa to naj še bo! Toda vsaj starega Johna bi lahko vzeli s seboj: vodil bi vas po prestolnici, ko je vendar še ne poznate.«

»A če ne maram družbe?«

»Zakaj je ne bi marali? Upam, da vendar nimate takih obiskov ali sestankov, da bi mi jih morali prikrivati?«

»To je torej tisto! Kaj sem mar vaša ujetnica, da ne bi imela pravice iti, kamor me je volja?«

»Vse pravice imate, madame — vse, le ene ne!«

Winterton je mirno govoril, čeprav sem videla, da je njegova potrpežljivost že pri kraju.

»Katere, če smem vprašati?«

Vstala sem in mu kljubovalno pogledala v oči.

»Pravice do svobodnega odhoda,« je odgovoril s svojo neomajno hladnokrvnostjo. »Menda še niste pozabili, kaj mi je včeraj obljubila Renata Morandova, preden sem jo pripeljal kot lady Wintertonovo na svoj dom... Obvezala se je, če se ne motim, na večmesečno preizkušnjo. Sodim, da danes ne bo snedla svoje obljube.«

Spričo tolikšne odločnosti sem nehote pobesila pogled.

»Ali se upate tajiti,« je povzel. »da ste pravkar hoteli oditi z namenom, da se nič več ne vrnete?«

Sklonila sem glavo, ne da bi bila odgovorila.

»Vidite!... Nisem se motil! Ali naj mar vohunim za vami? Tak se ne smem zanesti na obljubo, ki ste mi jo dali iz lastnega nagiba?«

»Malodušnost me je obšla,« sem odkrito priznala. »Toda lahko se zanesete, da bi se bila vrnila, ker me veže beseda.«

»Po kolikih urah beganja po ulicah?«

Negotovo sem zmignila z rameni.

Sam Bog si ga vedi, kaj bi bila na cesti počela!

»Nesreča je hotela,« je povzel Artur Winterton, »da sem vas davi razžalil, ker sem šel sam po vašo prtljago v hotel. Mislil sem vam prihraniti nevšečnost... o, ne zastran prenašanja kovčega; ono nevšečnost mislim, ko bi se morali zaradi prtljage voziti tja, kjer ste dotlej sami stanovali in odkoder ste nekega večera odšli... v moški družbi...«

»Zato ste to storili?« sem osupnila.

»Ali ste mar kaj drugega mislili? Sicer se vam res ni treba sramovati, da ste odšli iz hotela v moji družbi, a kaj hočete: nihče ni dolžan dajati odgovor za svoje ravnanje, zato pa ljudje tako radi sodijo svojega bližnjega le po zunanjih okoliščinah.«

»Na to še mislila nisem,« sem zajecljala, vsa zmedena spričo neutemeljenosti očitkov, ki sem jih ves dopoldan kuhala proti Arturju Wintertonu. Njegovo toli preprosto pojasnilo mi je vzelo besedo. Kako črnega sem si ga slikala — po krivem!

»Torej se nič več ne srdite name?« je vprašal in mi pogledal v oči.

»Krivico sem vam delala,« sem prostodušno priznala.

In vsa rdeča od sramu, da sem se tako grdo vedla proti njemu, sem mu v spravo ponudila roko.

»Hotel sem vam že opoldne pri kosilu vse pojasniti,« je povzel. »To bi mi bilo prihranilo vašo zamero. Smrt božja, vaš molk zna biti zgovornejši od besed: ves tek mi je vzel.«

»Nisem mislila, da so Angleži tako občutljivi!« sem se nasmehnila.

»To bo spet materina dediščina,« je menil v prav takšnem tonu. »Če bi se bil moj oče poročil z Angležinjo, bi bil svojim potomcem bržčas prihranil nekatero neprijetnost.«

»Zato ste si pa vi njegov nauk tako vestno vzeli k srcu, ne?«

»O, kar se mene tiče...«

»Nu?«

»Jaz nisem imel izbere: sami veste, da so mi drugi izbrali ženó.«

»E, saj ni še nič zamujenega! Še zmerom imate upanje, da boste lepega dne pripeljali domov takšno, da bo docela po vašem okusu.«

»Tega tudi ne dvomim!... In zdaj, ko sva se tako lepo sporazumela, ali imate še zmerom takšno namero, da bi šli danes popoldne sami ‚po opravkih'?«

Prvi mah nisem vedela, kaj naj odgovorim.

»Morala bi...« sem rekla nato. »Saj ste videli mojo garderobo...«

»Kaj je z njo?«

»Malo preveč... skromna se mi zdi!« sem rekla obotavljaje se.

»Najbrže ni nič drugačna, kakor je bila garderoba moje matere, ko je prišla iz samostana,« je rekel preprosto, ne vedoč, kako dobro mi je del s temi besedami. »Nu, vzlic temu razumem, da se vam ne da nositi obleke samostanske gojenke, zdaj ko ste... poročeni. Dal bom zapreči in poklical bom Johna; tako boste vsaj London malo spoznali in njegove običaje.«

Po sili sem se nasmehnila:

»Ali mi mar še zmerom ne zaupate?«

»Ne, ne — ne to, verjemite mi! Hotel bi le, da bi se docela vživeli v to, na ste moja žena; ne gre, da bi hodili po ulicah kakor žena kakšnega nižjega uslužbenca.«

To je zaleglo. In ker me je bilo njegovo pojasnilo resnično spravilo z njim, sem mu rade volje ustregla.

14

Spomin na prvo ženo

Minilo je nekaj dni. Prebila sem jih z obiski v modnih trgovinah in s poskušnjami pri šiviljah.

Med tem sem se do dobrega ustoličila v svojem stanovanju in spoznala vse njegovo razkošje in udobstvo.

Razen najfinejšega perila z mojim monogramom, ki so ga bile vse omare polne, sem odkrila tudi še pravcato zbirko elegantne domače obleke in dragocenih bluz, ki jih je pustila še moja prednica.

Čeprav se mi ni dalo, da bi nosila stvari, ki jih je ona rabila, se mi je še mnogo bolj upiralo prositi lorda Wintertona za denar: kako naj si drugače kaj nakupim sedanjemu stanu primernega, ko pa sama toliko ne premorem?

Predelala sem si torej za svojo rabo dve ali tri halje, ki so še ostale v omarah od prve lady Wintertonove; tako sem imela vsaj nekaj izbere, in še čedne povrh. Da bo ‚moj mož' to opazil, še mislila nisem; pokazalo se je pa, da sem ga krivo sodila.

Winterton je bil v občevanju z menoj ustrežljiv in ošaben hkratu. Nikoli me ni vprašal po mojih željah, ne kje sem bila ali kam grem; kazal se je docela nebrižnega za vse, kar se ni tikalo neposredno najinega medsebojnega razmerja.

Živela sem pod njegovo streho, kakor da bi mu bila popolna tujka.

Sicer sva se pa tudi le redkokdaj videla, tako rekoč le pri kosilu in večerji.

Vselej kadar sem krenila dol v salon, kjer sem prvi večer večerjala, mi je Winterton prišel iz svoje delovne sobe naproti. Navadno sva se vsak dan videla šele tik pred obedom. Korektno se je priklonil pred menoj in me vljudno vprašal zastran zdravja.

»Kako se danes počutite?«

Ali pa:

»Ali ste dobro spali?«

Na takšna vprašanja sem odgovorila prav tako duhovito:

»Najlepša hvala; izborno!«

Časih se je najin razgovor nenavadno raztegnil:

»Danes je lep dan — se vam ne zdi?«

Ali pa:

»Davi je bila megla neznosna.«

Toda takšno zgovornost sem doživela le tedaj, kadar se je

Znižali smo cene za vsa oblačila . .

Hubertus plašč . Din 235'—	Veterni suknjič . Din 138'— (Windjacke)	Usnjat suknjič . Din 420'—	Sportni klobuk . Din 44'—
Hubertus plašč otroški . . . Din 145'—	Zimski površni suknjič . . . Din 178'—	Smučarska obleka Din 250'—	Ia pumparice . Din 95'—
Trainchcoath impregniran . Din 420'—	Ia sportni suknjič Din 95'—	Kamgarn obleka po meri . . . Din 395'—	Double suknje in vsakovrstna izbera vseh oblačilnih potrebščin v bogati izberi.
		Ia sportne srajce Din 39'—	

. . . . . **To so res nizke cene!**

ANTON IN VLADIMIR PRESKER

LJUBLJANA
SV. PETRA CESTA 14
TELEFON 38-83

strežnik zakasnil s svojo klasično napovedjo:

»Gospôda, pogrnjeno je!«

Takrat me je moj mož prijel pod roko in me slavnostno odvedel v obednico.

Za mizo sva posedla drug drugemu nasproti — očitno zato, da sva se mogla opajati drug z drugim.

Ko sva razgrnila vsak svoj prtič in na videz nebrižno preletela jedilnik, je postalo vse tiho med nama: slišal se je le žvenket jedilnega orodja.

Toda časih se je le pripetilo, da je moj mož v premoru med dvema obrokoma dvignil nos iznad krožnika in me izvolil ogovoriti.

»Ali ste davi brali časnike? Lord Z... je imel zelo posrečen govor v spodnji zbornici...«

Ali pa:

»Drama, ki jo popisuje današnji ‚Times', je pravcat roman! Sicer pa jaz nikoli nisem imel pravega razumevanja za ljubezenski kriminal. Sodniki bi morali take zločince prav tako neizprosno obsoditi kakor druge, pa bi njihovo število kaj hitro skopnelo!«

Nekoč sem se mu drznila ugovarjati:

»Tak res ne razumete umora zaradi nesrečne ljubezni?«

»Ne.«

»A vendar pripuščate možnost, da utegnejo biti nagibi za kakšen zločin opravičljivi?«

Kuhinja za Božič

Božično pecivo

KVAŠENO TESTO. Da se nam kvašeno testo lepo posreči, moramo imeti prav suho, na pol ostro ali na pol mehko moko. Če hočemo testo hitreje pripraviti, moramo moko in skledo, v kateri ga zamesimo, nekoliko pogreti. Četrtino moke, včasih tudi polovico, porabimo za kvašo. Pečnica mora biti srednje vroča; le tako se kvašeno pecivo lepo speče.

Kvaša: V pogreto skledo denemo zdrobljen kvas, ga v mlačnem mleku raztopimo, pridenemo potrebno količino moke in dobro premešamo. Vzhajano kvašo pokrijemo potem z ostalo moko in počakamo tako dolgo, da dobi na vrh posuta moka razpokline.

Za tolčeno testo zdrobimo kvas v lonec in ga pristavimo z mlekom in sladkorjem na toplo, da vzhaja.

Vsako kvašeno testo mora, ko je že zgneteno ali stolčeno, še enkrat vzhajati. Testo, ki premalo vzhaja, dobi razpoke, postane trdo in »špehasto«. Preveč vzhajano testo pa upade in ima velike luknje. Preveč dolgo in pa prekratko pečeno testo postane rdečkasto.

Za potice mora biti testo precej mehko. Za razne valjance, kolače in buhte pa mora biti gostejše. Mlečni kruh, testo za rogljičke itd. moramo umesiti na deski.

MEDENA POTICA. 25 dkg belega strjenega medu počasi zavremo, pridenemo 5 dkg presnega masla, 20 dkg izbranih suhih zmletih orehov, 10 dkg rozin in vse to dobro premešamo, na koncu pa dodamo še začimbe, dve žlički ruma in žlico limonovega soka. S tem nadevom namažemo testo, ki ga pripravimo takole: 20 dkg moke pogrejemo. Iz 1½dkg kvasa napravimo kvašo, in ko je kvaša vzšla, umesimo iz moke, 7 dkg presnega masla, 7 dkg sladkorja, 2 g soli, 1 jajca in približno 2 del mleka srednje trdo testo. Testo dobro uretolčemo in ga postavimo na toplo, da vzhaja. Vzhajano položimo na desko in ga zvaljamo, nato ga pa namažemo z nadevom, ga zvijemo in pustimo še enkrat vzhajati, šele potem ga denemo v pečnico.

BRATISLAVSKI ROGLJIČKI. Na desko nasujemo 28 dkg moke. Na sredi napravimo luknjo, vbijemo vanjo 2 rumenjaka, dodamo 5 dkg kvasa (kvaše ne delamo!), 12 dkg presnega masla, 1 dkg sladkorja, malo soli in kakšno osminko litra mleka. Testo gnetemo tako dolgo, da se ne prijemlje več. Potem odrežemo približno 5 dkg težke kose testa, jih zgnetemo v kroglice in jih na široko razvaljamo. Vsak tak kos namažemo z nadevom, ga zvijemo v rogljičke in jih polagamo na omasleno pekačo. Potem primešamo rumenjaku nekoliko vode, namažemo rogljičke s to zmesjo in jih postavimo deset minut na hladno. Potem jih namažemo še enkrat, jih še enkrat deset minut na hladno postavimo in ponovimo to še v tretje. Na ta način se napravi na rogljičkih skorja od rumenjaka, ki se potem pri peki razpoči; to dá tem rogljičkom njihovo bratislavsko posebnost. Rogljičkov ne smemo peči v prevroči pečnici.

Nadev pripravimo iz 20 dkg zmletih orehov, 15 dkg drobtinic in 10 dkg sladkorja, ki smo ga prej prekuhali s prav malo vode. Dobro je, če dodamo še nekoliko fino sesekljanih limonovih olupkov, malo cimeta in zdrobljenih klinčkov.

Namestu tega nadeva lahko napravimo tudi makov nadev. Za to potrebujemo 7 dkg zmletega maka, 5 dkg sladkorja, 7 dkg nastrganih medenjakov, nastrgano čokolado in prav malo nastrganih limonovih lupin. Vse to prekuhamo v mleku, dokler ne nastane gosta kaša. Oba nadeva morata biti pred uporabo popolnoma ohlajena.

BOŽIČNA POGAČA. Iz 1 dkg kvasa pristavimo kvašo, in ko vzide, pridenemo 24 dkg pogrete moke, 12 dkg presnega masla, 3 jajca, 8 dkg sladkorja, nekoliko soli in poldrugi del mleka. Iz tega pripravimo srednje trdo testo, ki ga dodobra stolčemo in postavimo, da vzhaja. Med tem raztopimo 12 dkg presnega masla, vmešamo 13 dkg moke s 14 dkg kristalnega sladkorja, pridenemo še kavno žličko cimeta in vse skupaj dobro premešamo. Vzhajano testo razvlečemo v omasleno pekačo, potresemo s pripravljeno, z drobtinicami pomešano sipo in pustimo še enkrat vzhajati, seveda na gorkem. Potem denemo pogačo v srednje vročo pečnico in jo pečemo, dokler lepo ne porumeni. Preden potresemo sipo, lahko potresemo na pogačo tudi nekoliko drobno narezanih jabolk, da postane pogača še sočnejša. Pečeno pogačo razrežemo na poljubno velike kose in jih pred serviranjem potresemo s sladkorjem.

ČOKOLADNA POGAČA Z VANILIJEVO KREMO: 8 dkg presnega masla spenimo s 4 rumenjaki in 8 dkg sladkorja in pridenemo nekoliko nastrganih limonovih lupin. Potem pridenemo še 8 dkg neoluščenih zmletih mandljev, 10 dkg zmehčane čokolade, eno žlico z dobrim rumom prepojenih drobtinic, na koncu pa sneg iz 4 beljakov. Testo denemo v dobro omasleno pekačo in ga počasi pečemo.

Vanilijevo kremo pripravimo tako: Približno 3 osminke litra mleka sladkamo po okusu, pridenemo nekoliko vanilije in prekuhamo. En rumenjak stepemo v mrzlem mleku in pridenemo dve kavni žlički fine moke. K temu prilijemo vrelo mleko in takoj na vroči peči žvrkljamo, dokler se krema ne strdi. Potem jo ohladimo in prilijemo še žličko dobrega ruma.

Mesne jedi

CESARSKI ZREZEK. Telečje zrezke dobro potolčemo in osolimo, jih na eni strani pomokamo in jih potem na obeh straneh hitro popečemo v mešanici masti in presnega masla. Potem jih položimo na krožnik in vsujemo v mast nekoliko drobno sesekljanih limonovih lupinic in malo moke, ki smo jo poprej v mleku dobro zžvrkljali. Potlej pridenemo še nekoliko fino sesekljanih kaper in skodelico kisle smetane. Vse skupaj dobro premešamo, položimo zrezke v to omako in dobro prevremo. Če bi bil sok pregost, ga lahko z dobro govejo juho razredčimo. Na koncu dodamo omaki še nekoliko koščkov presnega masla, malo jušne začimbe in nekoliko soli.

GOSJA JETRA V VINSKI OMAKI. Zelen petršilj in 5 dek šampinjonov drobno sesekljamo in oboje v 8 dkg presnega masla ali masti rumeno popražimo. Potem pridenemo 2 kavni žlički moke, zalijemo z govejo juho in prilijemo 3 žlice dobrega starega vina. Na koncu solimo in dodamo še nekoliko pečenkinega soka, potlej pa vse skup dobro prevremo. V to omako denemo pečena gosja jetra.

Dobra roba se hvali sama,
zato Dr. OETKER-ju ni potrebna reklama!

Križarji

Nadaljevanje s 5. strani

obrnil in mirno odšel iz šotora. Niti ozrl se ni več...

Štirinajsto poglavje

Dolge procesije kristjanov so romale v Jeruzalem, pojoč svete pesmi. Starci so romali in starke, bradati vojščaki in mlečnozobi fantje, dekleta in deca... Vitezi in vojščaki niso nosili orožja, še bodala ne... Težko bi bil človek v tej pisani množici ločil vojaka od meniha. Vojak je bil še pobožnejši od duhovnika. Mnogo je bilo med romarji kruljavih in bolnih... Ranjene so podpirali zdravi, a pohabljence so nosili korenjaki na plečih...

Vsi so šli s sklonjenimi glavami, mirno in dostojno, šli so na Njegov grob, da se Mu poklonijo...

Rihard, ki ni smel v Sveto mesto, je stal pred mestnimi vrati in si ogledoval pobožne romarje. Stal je sam samcat. Ob tisti uri, ko so bile romarske misli pri Kristusu, se ni nihče zmenil zanj, nihče ni niti s pogledom pozdravil velikega kralja in hrabrega vojščaka. Stal je osamljen, pozabljen... Solze so se mu utrinjale iz jeklenih in ponosnih oči, njegove ustnice so pa šepetale molitev...

»O, dragi moj Bog, slep sem bil. Izpregledal sem in šele zdaj vem, da si v resnici od vekomaj do vekomaj! Bodi milostljiv zapuščenemu bedaku! Moja prevzetnost... in moja slava sta skopneli!«

Takrat so se ogromna mestna vrata škripaje odprla. Rihard je stopil še bliže in s strtim srcem opazoval veselje pobožnih romarjev.

Tam ga je našla Berengaria. Dva sužnja sta jo nosila na nosilnici.

Ko jo je Rihard opazil, si je s komolci utrl pot do nje.

»Berengaria, tebe sem izgubil... Premagan sem!«

»Ne, Rihard, zmagal si!. Poglej jim v razvneta lica, poglej jim v plamenеče oči...«

»Berengaria, vesel sem njihovega veselja, toda moje srce hrepeni samo po tebi!«

»Ti, ti si jim dal, česar jim niso mogle dati vse krščanske vojske. Glej, vrata Jeruzalema so

Konec na str. 8

Humor

Plahi častilec

Vse do kompota se plahi mladi mož ni upal ogovoriti svoje sosede. Šele takrat je boječe dejal:

»Ali vaš gospod brat rad jé kompot?«

»Saj nimam brata!« je odgovorila dama.

Jecljaje je mladi mož razpletel razgovor:

»A če bi ga imeli — mislite, da bi ga rad jedel?«

Gospa verižnica v teatru

»Zakaj pa godba še ne igra?« vpraša gospa Frfolja svojega soseda.

»Milostljiva, zdaj šele uglašajo glasbila.«

Gospa Frfolja: »Na, lep red! To bi bili lahko že pred predstavo opravili!«

Razgovor v Tivoliju

»Ah, Uršika, jeli, prva ljubezen je zmerom najlepša?«

»Da, Francelj — a tudi s teboj sem zelo srečna.«

Van Dyck upodablja roke

Slavni flamski slikar Van Dyck (1599—1641) je nekoč portretiral odlično gospo. Slika je bila videti že gotova, toda slikar je vsak dan češ da še ni dokončal njenih rok. iznova prosil gospo, naj še pride.

Minevali so dnevi, minevali tedni, slikar si je pa še zmerom dajal opravka z njenimi rokami. Gospe se je čudno zdelo in lepega dne je Van Dycka kar naravnost vprašala, zakaj posveča rokam tolikšno pozornost, saj še na obraz ni toliko pazil.

»Zato, gospa,« je odgovoril slikar, »ker pričakujem iz teh rok lepo plačilo za svoje delo.«

V šoli

»Zakaj imamo ušesa?« vpraša učitelj.

»Da vidimo,« odgovori Mihec.

»Bedak! Kje si pa to slišal?«

»Saj drugače našemu stricu ne bi naočniki stali na nosu.«

Iz otroških ust

»Ko boš odrasla, Evica, se boš poročila, kaj ne?«

Sedemletna Eva: »O, ne, tetka! Mama je rekla, da se danes toliko zakonov že po enem letu razdre — kaj naj pa potem počnem sama s šestimi ali sedmimi nepreskrbljenimi otroki?!«

V filmskem ateljeju

»V morje naj skočim? Kako bom pa na suho prišel?«

»Mene se to ne tiče. Saj v tem filmu nič več ne nastopite.«

Jezikovna logika

»Očka, kaj se pa to pravi, kozla ustreliti?«

»Če gre lovec na lov in meri v kozla, pa ga ne zadene, je kozla ustrelil.«

Prisebnost

Tujec (nekemu možu, ki je lovil na trnek): »Kaj sreče?«

Ribolovec: »In še koliko! Od včeraj sem ujel že najmanj dvajset rib.«

Tujec: »Nekaj vam bom zaupal: tale potok je moj in ribarjenje je tod prepovedano.«

Ribolovec: »Tudi jaz vam bom nekaj zaupal: jaz sem največji lažnivec v teh krajih.«

Pojasnilo

»Očka, kaj je to: konferenca?«

»To je zborovanje, sinko, kjer diplomati razpravljajo o tem, kdaj in v katerem letovišču se bodo prihodnjič sestali.«

Najnovejša škotska

Krošnjar: »Kupite milo, gospod — dobro milo!«

McIntosh: »Ga ne potrebujem.«

Krošnjar: »Tudi ob nedeljah ne?«

Glavobol?
Za 1 DINAR
Aspirin-tableta, pa preneha bolečina. Kot zaščito pred ponaredbami nosi vsaka tableta Aspirina utisnjen Bayerjev križ.
BAYER
ASPIRIN

odprta in križarji romajo na grob Gospodov! Tudi jaz moram za njimi, da položim najin dar na Njegov grob!«

Tedaj je vzkliknil Rihard:

»Ne hodi še, Berengaria; vso noč sem molil zate!«

»Molil?« se je začudila Berengaria. »Počakaj me, dragi, vrnila se bom takoj. Samo najin dar moram položiti na Kristusov grob.«

Ko je izrekla te besede, je odgrnila svoj plašč in skrivaj pokazala Rihardu njegov meč.

»Tudi ta ne bo več med nama — med možem in ženo!«

»Kaj bo pa Saladin dejal?«

»Nič! Vsi ujetniki so prosti! Tudi meni je sultan vrnil prostost! Tvoja, Rihard, bom do groba!«

KONEC

V ABESINIJI NE . . . PAČ PA SO PRI NAS ORION aparati

poznani po svojih odličnih svojstvih
krasen zvok — velika selektivnost — elegantna zunanjost
vse valovne dolžine

Zelo važno: NIZKE CENE, UGODNI PLAČILNI POGOJI.

Dobavlja:

RADIOVAL-Ljubljana

Dalmatinova ulica 13 — Telefon 33-63.
CELJE: Prešernova ulica številka 24.

Velika izbira božičnih daril

pri tvrdki

A. & E. Skabernè

Ljubljana

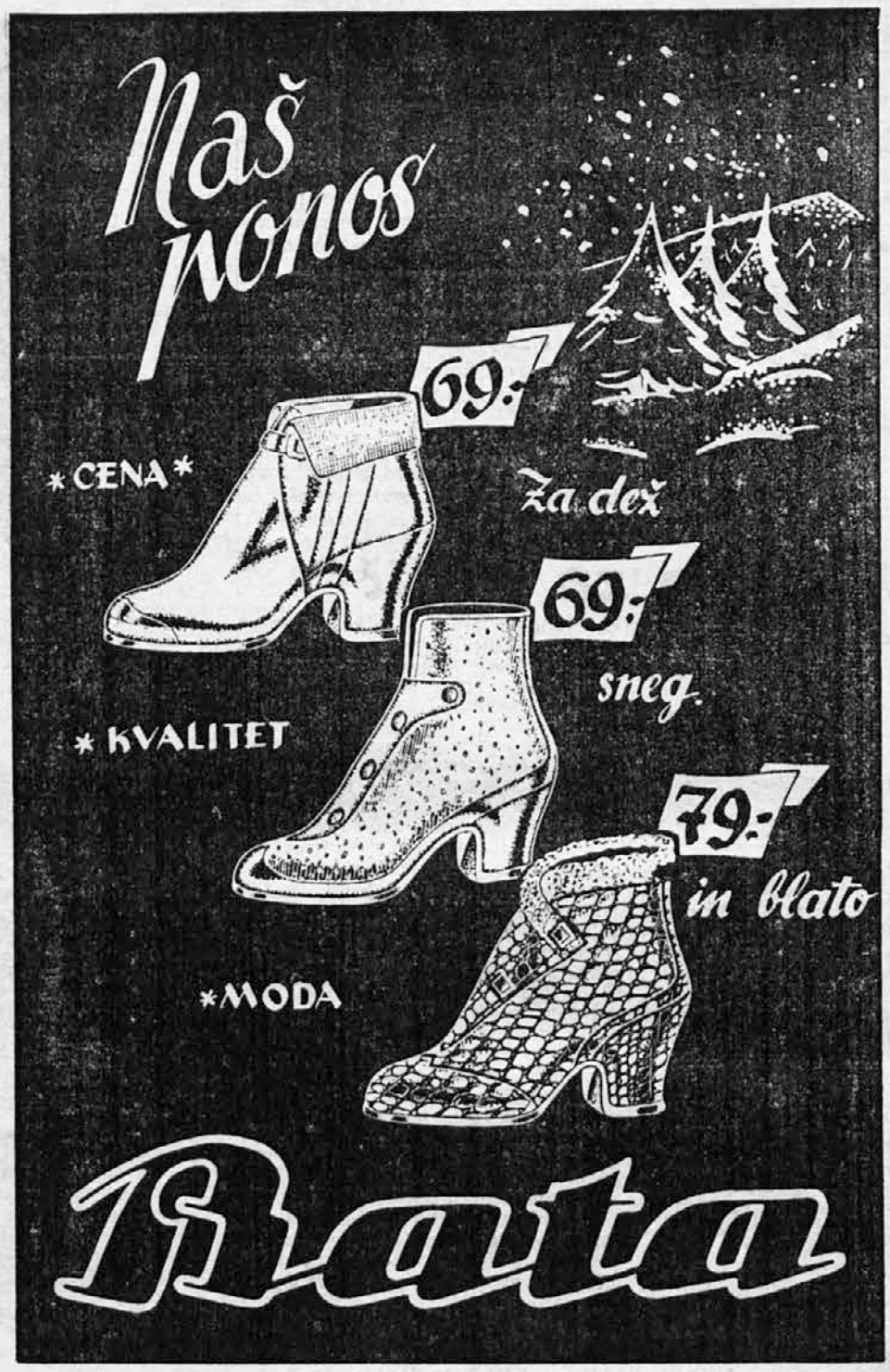

MALI OGLASI

Male oglase socialnega značaja računamo po 25 par za besedo, trgovske in podobne pa po 50 par za besedo. Preklici in trgovsko-obrtniški oglasi, ki nimajo prodajnega značaja, stanejo po 1 Din za besedo. — Za vsak mali oglas je treba še posebej plačati davek v znesku 1'50 Din. Kdor želi odgovor, dostavo po pošti ali če ima oglas šifro, mora doplačati še 3 Din. — Mali oglasi se plačajo vedno vnaprej, in sicer po poštni nakaznici, po poštni položnici na ček. račun »Družinski tednik« uprava, Ljubljana 15.393, ali pa v znamkah obenem z naročilom.

Ženitve

Vsaka beseda 50 par. Davek 1'50 Din. Za šifro ali dajanje naslovov 3 Din. Najmanj 10 besed.

GOSPODIČNA čedna, lepe polnovitke postave, disponentka in dobra gospodinja, z lastnim elegantnim stanovanjem, se poroči z višjim oficirjem ali drž. uradnikom, tudi vdovcem, v starosti 35—40 let. Ponudbe na upravo pod »Samo poštenjak«.

Službe

Vsaka beseda 25 par. Davek 1'50 Din. Za šifro ali dajanje naslovov 3 Din. Najmanj 10 besed.

15letna deklica poštenih staršev se želi izučiti šivanja. Gre tudi na deželo. Naslov se izve v upravi »Družinskega tednika«.

MLADEGA ČLOVEKA z najmanj 4 razredi gimnazije ali podobno naobrazbo, ki stopa šele v življenje, ki se ne sramuje nobenega dela in se ne boji nobenih ovir, sprejmemo. Ponudbe s kratkim življenjepisom na upravo pod šifro »Mlad človek«.

IŠČEM POTNIKA za Slovenijo, eventualno zastopnika, ki zastopa že kateri drugi predmet. Vladimir Jagarić, »Merkur«, veletrgovina papirja, Zagreb, Jelačićev trg 15.

Kupim

Vsaka beseda 25 ali 50 par. Davek 1'50 Din. Za šifro ali dajanje naslovov 3 Din. Najmanj 10 besed.

HRANILNE KNJIŽICE Mestne v Kranju ali Ljudske v Ljubljani, kupim. Potrebni znesek 10.000—20.000. Ponudbe na upravo tednika pod šifro »Denar takoj«.

Informacije

Vsaka beseda 1 Din. Davek 1'50 Din. Za šifro ali dajanje naslovov 3 Din. Najmanj 10 besed.

POSREDUJEM DENAR na hranilne knjižice vseh denarnih zavodov **Rudolf Zore, Ljubljana,** Gledališka ulica štev. 12, telefon 38-10. Pismeni odgovor 3 Din v znamkah.

Dopisovanje

Vsaka beseda 25 par. Davek 1'50 Din. Za šifro ali dajanje naslovov 3 Din. Najmanj 10 besed.

DVE OSAMLJENI BLONDINKI, stari 20 let, želita znanja z dvema inteligentoma visoke postave. Pod šifrov »Mladostni sen«.

ŽELIM SE POROČITI s premožno gospodično, podjetno in delavno. Star sem 30 let, simpatičen, dobro situiran, zelo podjeten, trezen, sin obrtnika in gostilničarja. Resne ponudbe na upravo pod »Želim sreče v bodočnosti«.

FEST FANT GORENJC, profesionist s sigurno eksistenco, želi poznanstva z boljšo samostojno šivilijo, staro do 25 let. Anonimno v koš. Le resne dopise na upravo »Družinskega tednika« pod značko »Za res al' pa nič«.

Dva mlada mornariška podčastnika, ki se ne bojita najhujše burje na morju, želita resnega znanja z dvema gospodičnama od 17—24 let. Slika zaželena, diskrecija zajamčena. Dopise pod »Vile, Pepo« na upravo »Družinskega tednika«.

DOPISOVATI ŽELIM z inteligentnim gospodom srednjih let. Cenjene ponudbe na upravo »Družinskega tednika« pod šifro »Razvedrilo«.

MLADO UČITELJICO, značajno, prikupne zunanjosti in plemenitih čustev, staro 22 do 25 let, dobro vzgojeno, želi spoznati inteligent. Dopise na upravo »Družinskega tednika« pod značko »Samo z deželo«.

Prodam

Vsaka beseda 25 ali 50 par, Davek 1'50 Din. Za šifro ali dajanje naslovov 3 Din. Najmanj 10 besed.

Tako zadovoljni kakor so drugi boste tudi Vi, če naročite prvovrstno uro budilko s sliko prečudežne Marije z Brezij. Izdelava v naravnih barvah je tako okusna in lična, da bi že zato ne smela taka ura manjkati v prav nobeni hiši. Še posebna privlačnost je Marija, ki gleda izza Gorè na nas, ki pričakujemo njene tolažbe. Ure so okusno izdelane, so trpežne in zelo poceni. Prvovrstna Din 107'—, Din 98'— in Din 87'—. Naročite po dopisnici z navedbo natančnega naslova. Pošljem takoj po povzetju. Se priporoča **Zdravko Rant, urar, Jesenice-Fužine.**

»MERKUR«, VELETRGOVINA PAPIRJA, pisarniških in šolskih potrebščin. Lastna naklada b o ž i č n i h razglednic, a tudi ostale slavnostne papirnate servijete, krep-papir, svileni papir in ostale papirnate izdelke, ki spadajo v to stroko, imam na skladišču. Cene in pogoji povoljni. Vladimir Jagarić, Zagreb, Jelačićev trg 15, telefon 81-94.

IZREDNA PRILIKA. Visoko pritlično družinsko hišo v Stenjevcu pri Zagrebu, tik železniške postaje prodam za samo 80.000 Din. 3 sobe, pritikline, vrt. Ponudbe Zdunić, Račkoga ul. 5, Zagreb.

PRVOVRSTNI PREMOG poceni in hitro dostavlja na dom priznana trgovina s kurivom **Vrhunc Ivanka, Ljubljana, Bohoričeva c. 25.**

NE RAZMETAVAJTE DENARJA

Kupujte pri nas

Otomane od	Din	410'—
Couch sofe od	Din	1200'—
spalni couch od	Din	1700'—
afrik modreci od	Din	210'—

TAPETNIŠTVO

ZAKRAJŠEK, Ljubljana, Poljanska cesta 17.

MAKULATURNI PAPIR na prodaj. Vpraša se v upravi »Družinskega tednika«.

OTROŠKI VOZIČKI, posteljice, mizice, ograjice, triciklji itd. solidno izdelano in **poceni** pri **S. Rebolj & drug,** Ljubljana, Gosposvetska cesta 13, Kolizej.

Kozmetika

Vsaka beseda 25 par. Davek 1'50 Din. Za šifro ali dajanje naslovov 3 Din. Najmanj 10 besed.

IZPADANJE LAS IN PRHLJAJ prepreči samo znano sredstvo **Voda iz kopriv.** Lasje postanejo spet bujni, vrne se jim lesk in postanejo popolnoma zdravi, če jo redno dvakrat na teden uporabljate. 1 steklenica z navodilom stane Din 30'—. — Po pošti razpošilja parfumerija Nobilior, Zagreb, Ilica 34.

LEPE DEKLIŠKE PRSI dobi lahko vsaka žena tudi v najtežjih slučajih že v kratkem času, če se masira s čudežnim eliksirjem »Eau de Lahorex«. 1 steklenica z natančnim navodilom stane Din 40'—. Po pošti razpošilja parfumerija Nobilior, Zagreb, Ilica 34.

ESENCA IZ KOPRIV je že davno preizkušeno najboljše in najzanesljivejše sredstvo proti prhljajem in izpadanju las. Slabi in zanemarjeni lasje dobe v najkrajšem času mladostno bujnost in lesk. Steklenica z navodilom Din 30'—. — Naroča se pri: Nobilior-parfumeriji, Zagreb, Ilica 34.

BARVANJE LAS ni več potrebno pri strokovnjakih, ker si jih z **Oro-barvo za lase,** ki jo dobite v črni, rjavi, temnorjavi, svetlorjavi in plavi barvi, lahko vsakdo sam barva in je postopek zelo enostaven in stalnost barve zajamčena. 1 garnitura z navodilom stane Din 30'—. Po pošti razpošilja parfumerija Nobilior, Zagreb, Ilica 34.

Dlake, cenjene dame!

na licu itd. Vas ženirajo, kvarijo Vam lepoto, eleganco in sramežljivost.

»Venera« eliksir Vas reši v par sekundah, brez bolečin, brez opasnosti vseh nepotrebnih dlak.

Naročite še danes lepo dišeči »Venera« eliksir, ne bo Vam žal. Dobi se ali po pošti pošlje:

1 steklenica za Din 10'— (predplačilo), na povzetje 18'—, dve Din 28'—, tri Din 38'—.

RUDOLF COTIČ, LJUBLJANA VII
Janševa 27 (prej Kamniška 10 a)

Din 1000'- plačam

ako Vam »Radio Balzam« ne odstrani kurjih očes, bradavic, trde kože, bul itd.

Že dalj časa nisem nič naročil, ker ljudje poskušajo raznovrstna sredstva, a sedaj so se prepričali, da je Vaš preparat še najboljši, in ga zopet zahtevajo.
Franc Maček,
čevljarna, Dol. Logatec.

Zahtevajte povsod v Vašem interesu samo »Radio Balzam«. Dobi se ali po pošti pošlje: 1 lonček za Din 10'— (predplačilo). Na povzetje Din 18'—, dva Din 28'—, tri Din 38'—.

RUDOLF COTIČ, LJUBLJANA VII
Janševa 27 (prej Kamniška 10 a)

BLAGO
za
damske plašče
in
moške suknje
za jesen in zimo
nudi ugodno — državnim uradnikom tudi na obroke
OBLAČILNICA ZA SLOVENIJO
Tyrševa c. 29
Hiša Gospodarske zveze
Obiščite nas!

POZOR GOSPODINJE!

Najceneje ste postreženi s **KURIVOM** pri tvrdki **RUDOLF VELEPIČ** trgovina s kurivom **LJUBLJANA VII.** Sv. Jerneja cesta 25 **TELEFON 2708**

Prvi poskus stalni odjem!

Za mal' d'narja dost' muzke!

Plošče - gramofone izposojamo, zamenjavamo, prodajamo in kupujemo
„ELEKTROTON“
d. z o. z.
pasaža nebotičnika

Vsaka dama

ima drugačno postavo, zato si mora naročiti steznik in nedrček po meri pri I. Salaj

salon za steznike in nedrčke

Ljubljana, Tyrševa 1a/III (dvigalo ves dan na razpolago)

Izdaja za konzorcij »Družinskega tednika« K. Bratuša, novinar. Odgovarja Hugo Kern, novinar. Tiska tiskarna Merkur d. d. v Ljubljani; za tiskarno odgovarja O. Mihalek, vsi v Ljubljani.